

Ekologiczne zakupy!

Podręcznik dotyczący zielonych zamówień
publicznych

Wydanie drugie

Komisja Europejska

Ważna uwaga

Niniejszy podręcznik stanowi dokument służb Komisji o charakterze orientacyjnym i nie należy traktować go w żaden sposób jako wiążący dla tej instytucji. Należy również wziąć pod uwagę, że do niniejszego podręcznika wprowadzane będą korekty wynikające ze zmiany prawa unijnego, w tym zmiany dyrektyw w sprawie zamówień publicznych, oraz z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości. Przedstawia on stan na czerwiec 2011 r.

Europe Direct to serwis, który pomoże Państwu znaleźć odpowiedzi na pytania dotyczące Unii Europejskiej.

Numer bezpłatnej infolinii (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Niektórzy operatorzy telefonii komórkowej nie udostępniają połączeń z numerami 00 800 lub pobierają za nie opłaty.

Wiele informacji o Unii Europejskiej można znaleźć w Internecie (<http://europa.eu>).

Dane katalogowe znajdują się na końcu niniejszej publikacji.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2011

ISBN: 978-92-79-19930-1

doi: 10.2779/74936

© Unia Europejska, 2011

Aktualizację na potrzeby drugiego wydania podręcznika opracowano w ramach umowy nr 07.0307/2010/579463/SER/CI pomiędzy Komisją Europejską a ICLEI - Samorządami na rzecz Zrównoważonego Rozwoju.

Powielanie materiałów dozwolone pod warunkiem podania źródła.

Zdjęcia na okładce: [The Flying Dutchman/istockphoto.com](http://istockphoto.com), [dobrinov/istockphoto.com](http://istockphoto.com), [Stephan Köhler \(ICLEI\)](http://istockphoto.com)

Spis treści

Wprowadzenie	5
Zielone zamówienia – kwestie zasadnicze	11
Rozdział 1 – Realizacja zielonych zamówień publicznych	12
1.1 Polityka w zakresie zielonych zamówień publicznych	12
1.2 Ustalanie priorytetów i zadań w zakresie zielonych zamówień publicznych	13
1.3 Szkolenie i doradztwo	15
1.4 Źródła kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych	17
1.5 Monitorowanie i dokonywanie przeglądu zielonych zamówień publicznych	20
1.6 Tworzenie sieci kontaktów	21
Rozdział 2 – Procedura udzielania zamówień	23
2.1. Wprowadzenie	23
2.2. Podstawowe zasady udzielania zamówień publicznych	23
2.3. Wybór procedury	24
2.4 Konsultacje z uczestnikami rynku	26
2.5 Sporządzanie uzasadnienia ekonomicznego w odniesieniu do zielonych zamówień publicznych	28
2.6 Zamówienie czy umowa ramowa?	30
Rozdział 3 – Określenie wymogów zamówienia	32
3.1. Określenie przedmiotu zamówienia	32
3.2. Środowiskowe specyfikacje techniczne	35
3.3 Określenie materiałów i metod produkcji	39
3.4 Korzystanie z ofert wariantowych	41
3.5 Stosowanie kryteriów dotyczących ekoetykiet i zielonych zamówień publicznych	42
3.6 Weryfikacja zgodności	43
Rozdział 4 – Wybór dostawców, usługodawców i przedsiębiorców budowlanych	45
4.1 Wprowadzenie	45

4.2. Kryteria wykluczania.....	45
4.3. Kryteria kwalifikacji	47
Rozdział 5 – Ocena ofert	51
5.1. Ogólne zasady udzielenia zamówienia	51
5.2 Stosowanie środowiskowych kryteriów udzielenia zamówienia	55
5.3 Rachunek kosztów cyklu życia	57
Rozdział 6 – Klauzule dotyczące wykonania zamówienia.....	62
6.1. Zasady dotyczące klauzul umownych.....	62
6.2. Klauzule dotyczące wykonania zamówienia w odniesieniu do dostawy towarów	63
6.3. Klauzule dotyczące wykonania zamówienia w przypadku dostawy robót budowlanych lub usług	64
6.4 Monitorowanie zgodności z umową	65
Rozdział 7 – Najważniejsze sektory dla zielonych zamówień publicznych	67
7.1 Budynki	67
7.2 Usługi gastronomiczne i cateringowe	69
7.3 Energia elektryczna	70
7.4 Drewno.....	70
Załącznik A – Właściwe prawodawstwo i strategie polityczne	73

Wprowadzenie

Zielone zamówienia publiczne (GPP) zdefiniowano w komunikacie Komisji Europejskiej „*Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska*” jako „proces, w ramach którego instytucje publiczne starają się uzyskać towary, usługi i roboty budowlane, których oddziaływanie na środowisko w trakcie ich cyklu życia jest ograniczone w porównaniu do towarów, usług i robót budowlanych o identycznym przeznaczeniu, jakie zostałyby zamówione w innym przypadku”¹.

Zielone zamówienia publiczne są instrumentem dobrowolnym, co oznacza, że poszczególne państwa członkowskie i organy publiczne mogą określić zakres, w jakim je wdrażają. Rozwiązanie to może być stosowane w odniesieniu do zamówień będących zarówno powyżej, jak i poniżej progu stosowania unijnych dyrektyw w sprawie zamówień publicznych².

Niniejszy podręcznik ma służyć pomocą organom publicznym w pomyślnym planowaniu i realizacji zielonych zamówień publicznych. W praktyczny sposób wyjaśniono w nim możliwości, jakie daje prawo Unii Europejskiej, oraz przedstawiono proste i skuteczne metody wprowadzenia kryteriów ekologicznych do zamówień publicznych. Z przyczyn praktycznych podręcznik odzwierciedla logikę i strukturę postępowania o udzielenie zamówienia. Zawiera również wiele prawdziwych przykładów zielonych zamówień publicznych zrealizowanych przez organy publiczne na obszarze UE³.

Niniejszy podręcznik opracowano na potrzeby organów publicznych, ale wiele pomysłów i rozwiązań jest równie istotnych dla nabywców w przedsiębiorstwach prywatnych. Powinien również pomóc dostawcom i usługodawcom — szczególnie mniejszym przedsiębiorstwom (MŚP) — w lepszym zrozumieniu wymagań dotyczących środowiska, które coraz częściej napotyka się w przetargach publicznych.

Wiele organów publicznych w Europie stosuje nie tylko procedury zielonych zamówień publicznych, lecz także zrównoważonych zamówień publicznych, w ramach których uwzględnia w decyzjach o zakupie kryteria środowiskowe oraz społeczne. W niniejszym podręczniku rozpatrywane są w szczególności środowiskowe aspekty przetargu. Komisja Europejska opublikowała podręcznik „Kwestie społeczne w zakupach”, w którym przeanalizowano sposoby uwzględniania kwestii społecznych w procedurze udzielania zamówień⁴.

Dlaczego warto dokonywać ekologicznych zakupów?

Organy publiczne to ważni konsumenci w Europie – wydają około 2 bilionów EUR rocznie (równowartość 19% PKB UE). Wykorzystując swoją siłę nabywczą, aby wybierać towary, usługi i roboty budowlane, których wpływ na środowisko jest ograniczony, mogą one w istotnym stopniu przyczynić się do realizacji lokalnych, regionalnych, krajowych i międzynarodowych celów w zakresie zrównoważonego rozwoju.

¹ COM (2008) 400, s. 4.

² Dyrektywy 2004/17/WE i 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady.

³ Ważna uwaga: pomimo tego, że informacje przedstawione w niniejszym podręczniku zostały dokładnie sprawdzone, Komisja Europejska nie ponosi żadnej odpowiedzialności w związku z wymienionymi w nim konkretnymi przypadkami bądź też z podanymi stronami internetowymi.

⁴ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6457&langId=pl>.

<Box start>

Przykłady zielonych zamówień

- energooszczędne komputery
- meble biurowe z drewna pozyskanego w zrównoważony sposób
- budynki o niskim zużyciu energii
- papier odzyskany w wyniku recyklingu
- usługi w zakresie sprzątania z wykorzystaniem środków czyszczących przyjaznych dla środowiska
- pojazdy elektryczne, hybrydowe lub o niskiej emisji
- energia elektryczna z odnawialnych źródeł energii

<Box end>

Zielone zamówienia publiczne mogą być istotnym czynnikiem napędzającym innowacje na rynku, dostarczając sektorowi przemysłu realnych zachęt do tworzenia ekologicznych produktów i usług, szczególnie w branżach, w których nabywcy publiczni mają duży udział w rynku (np. w sektorze budownictwa, usług zdrowotnych lub transportu publicznego).

Zielone zamówienia publiczne mogą również zapewnić organom publicznym oszczędności finansowe – szczególnie jeśli wziąć pod uwagę koszty zamówionych produktów lub usług w całym cyklu ich życia, a nie tylko cenę nabycia. Na przykład zakup produktów o niskim zużyciu energii lub wody może pomóc znacząco obniżyć rachunki za media. Zmniejszenie ilości substancji niebezpiecznych w zakupionych produktach może ograniczyć koszty ich unieszkodliwienia. Organy, które realizują zielone zamówienia publiczne, będą lepiej przygotowane do sprostania zmieniającym się wyzwaniom w dziedzinie środowiska, jak również do osiągnięcia politycznych i wiążących celów w zakresie redukcji emisji CO₂ i zwiększenia efektywności energetycznej oraz w innych dziedzinach polityki środowiskowej.

Box start

Korzyści płynące z zielonych zamówień publicznych

- W latach 2004–2007 dzięki swojemu programowi EcoBuy Wiedeń zaoszczędził 44,4 mln EUR i ponad 100 000 ton CO₂⁵.
- W samej Holandii poziom emisji CO₂ można byłoby obniżyć o 3 mln ton, gdyby wszystkie holenderskie organy publiczne stosowały krajowe kryteria dotyczące zrównoważonych zamówień publicznych, które obejmują kryteria ekologiczne. Zużycie energii w sektorze publicznym uległoby zmniejszeniu o 10%⁶.

⁵ Klimaschutzprogramm „ÖkoKauf Wien” spart CO₂ und Geld (Wiedeń, 2008), dokument dostępny na stronie: www.wien.gv.at/rk/msg/2008/0326/011.html.

⁶ De impact van het programma duurzaam inkopen anno 2011, s. 4 (holenderskie Ministerstwo Infrastruktury i Środowiska, 2011).

- Gdyby we wszystkich zakupach sprzętu informatycznego w Europie brano za przykład radę miejską Kopenhagi i szwedzką Agencję Rozwoju Administracji, zużycie energii zmniejszono by o około 30 terawatogodzin – co stanowi mniej więcej odpowiednik ilości energii produkowanej przez cztery reaktory jądrowe⁷.
- Zgodnie z analizą kosztów i korzyści, w ramach której potencjalny wpływ wyrażono w kategoriach pieniężnych, w Wielkiej Brytanii można byłoby oszczędzić 40,7 mln GBP (47,2 mln EUR), gdyby proponowane normy w zakresie zakupów rządowych (kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych) były stosowane przez wszystkie departamenty rządowe na szczeblu centralnym i agencje wykonawcze⁸.
- Gdyby cała UE przyjęła takie same kryteria środowiskowe dotyczące oświetlenia i urzędzeń biurowych jak miasto Turku w Finlandii, obniżając zużycie energii elektrycznej o 50%, emisje CO₂ ograniczono by o 15 mln ton rocznie⁹.

Box end

Ramy prawne

Ramy prawne zamówień publicznych określone są przez postanowienia Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanego dalej Traktatem) i przez dyrektywy UE w sprawie zamówień publicznych¹⁰, interpretowane zgodnie z wykładnią Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Z perspektywy międzynarodowej UE jest związana warunkami Porozumienia w sprawie zamówień rządowych (GPA) Światowej Organizacji Handlu (WTO).

Wyżej wspomniane ramy tworzy zbiór przepisów i zasad, które muszą być przestrzegane przy udzielaniu zamówień publicznych. W tych ramach cele środowiskowe można realizować w różny sposób, jak wyjaśniono w niniejszym podręczniku.

Prawodawstwo sektorowe

Prawodawstwo sektorowe UE również nakłada pewne obowiązkowe wymogi dotyczące zamówień niektórych towarów i usług, na przykład poprzez ustanowienie minimalnych norm efektywności

⁷ *Green procurement makes a difference: Prime examples from the Nordic countries* [Zielone zamówienia publiczne czynią różnicę: najistotniejsze przykłady z krajów nordyckich], s. 5 (Rada Nordycka, 2009), dokument dostępny na stronie: <http://www.norden.org/da/publikationer/publikationer/2009-740>. Stosowane kryteria odnoszą się do zużycia energii, hałasu, recyklingu i substancji niebezpiecznych.

⁸ 11 lat, najlepsze oszacowanie wartości bieżącej netto pochodzące z *Revised Government Buying Standards for Furniture: Impact Assessment* [Zmienione normy w zakresie zakupów rządowych dotyczące mebli: ocena wpływu], s. 23 (Departament Środowiska, Żywności i Obszarów Wiejskich, 2010), dokument dostępny na stronie: <http://sd.defra.gov.uk/documents/20100607furniture-ia.pdf>.

Oszczędności te wynikałyby ze zwiększonej możliwości naprawy, ponownego przerobu i recyklingu materiałów oraz ze zwiększenia stopnia ponownego wykorzystania mebli. Istniałyby również inne korzyści, takie jak redukcja zarówno wielkości emisji gazów cieplarnianych, jak i ilości odpadów.

⁹ *Green procurement makes a difference: Prime examples from the Nordic countries* [Różnica osiągnąta dzięki zielonym zamówieniom publicznym: najistotniejsze przykłady z krajów nordyckich] (Rada Nordycka, 2009), s. 5.

¹⁰ Dyrektywy 2004/17/WE i 2004/18/WE (zwane dalej „dyrektywami w sprawie zamówień publicznych”).

energetycznej, które muszą być stosowane. Obowiązkowe wymogi mają obecnie zastosowanie w następujących sektorach:

- **informatycznych urzędzeń biurowych** – produkty informatyczne zakupione przez organy administracji centralnej muszą spełniać najnowsze minimalne wymogi w zakresie efektywności energetycznej, określone w unijnym rozporządzeniu w sprawie Energy Star (*rozporządzenie nr 106/2008 w sprawie wspólnotowego programu znakowania efektywności energetycznej urzędzeń biurowych*)¹¹;
- **pojazdów transportu drogowego** – wszystkie instytucje zamawiające muszą w procedurze udzielania zamówień uwzględniać czynniki energetyczne i oddziaływanie pojazdów na środowisko. Zapewniono wspólną metodykę obliczania kosztów operacyjnych w całym cyklu życia pojazdu (*dyrektywa 2009/33/WE w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego*);
- **budynków** – najpóźniej od 2013 r. we wszystkich nowych projektach budowlanych i w projektach ważniejszych renowacji będą musiały być stosowane wymagania minimalne dotyczące charakterystyki energetycznej¹². Od dnia 1 stycznia 2019 r. wszystkie nowe budynki zajmowane przez organy publiczne oraz będące ich własnością muszą być „budynkami o niemal zerowym zużyciu energii” (*dyrektywa 2010/31/UE w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona)*).

Ponadto niektóre państwa członkowskie posiadają przepisy szczegółowe, na mocy których tworzone są obowiązkowe normy w zakresie zielonych zamówień publicznych w odniesieniu do konkretnych sektorów lub rodzajów zamówień. Chociaż rozpatrywanie tych przepisów wykracza poza zakres niniejszego podręcznika, zamawiający powinni dopilnować, żeby być na bieżąco z wymogami krajowymi.

Zielone zamówienia publiczne w polityce UE

W wielu unijnych dziedzinach polityki i strategiach wyrażono aprobatę dla zielonych zamówień publicznych, co odzwierciedla ich uznany potencjał pod względem wspierania bardziej zrównoważonego wykorzystywania zasobów naturalnych, doprowadzenia do zmian zachowań prowadzących do zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz stymulowania innowacyjności. W strategii „Europa 2020”, unijnej strategii na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu,¹³ zwraca się uwagę na zielone zamówienia publiczne jako jeden ze środków służących osiągnięciu takiego wzrostu.

¹¹ Dotyczy to zamówień na dostawy wycenianych jako przekraczające próg stosowania dyrektyw w sprawie zamówień publicznych.

¹² „Ważniejsza renowacja” definiowana jest jako renowacja budynku, w której renowacji podlega ponad 25% powierzchni przegród zewnętrznych lub w której koszt prac renowacyjnych przekracza 25% wartości budynku, nie wliczając wartości gruntu (zob. art. 2 ust. 10 dyrektywy). Do 2013 r. państwa członkowskie, kierując się wspólną metodyką, muszą ustanowić minimalne wymogi w zakresie efektywności energetycznej mające zastosowanie do różnych typów budynków i elementów budynków.

¹³ COM (2010) 2020 EUROPA 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

W 2008 r. Komisja Europejska przyjęła komunikat w sprawie zielonych zamówień publicznych¹⁴, w którym w ramach planu działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji¹⁵ wprowadzono szereg środków mających na celu wspieranie realizacji zielonych zamówień publicznych w całej UE. Najważniejsze cechy przedstawiono w następującej ramce.

Szczegółowy wykaz unijnych działań, strategii i przepisów związanych z zielonymi zamówieniami publicznymi można znaleźć w załączniku.

Box start

Zasoby w zakresie zielonych zamówień publicznych na szczeblu UE¹⁶

- **Unijne kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych**

Aby pomóc instytucjom zamawiającym w określaniu i nabywaniu bardziej ekologicznych produktów, usług i robót budowlanych, opracowano środowiskowe kryteria dotyczące zamówień w odniesieniu do 18 grup produktów i usług. Kryteria te można bezpośrednio wprowadzić do dokumentacji przetargowej¹⁷.

Te unijne kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych są regularnie poddawane przeglądowi i uaktualniane w celu uwzględnienia najnowszych danych naukowych dotyczących produktów, nowych technologii, zmian sytuacji na rynku oraz zmian w prawodawstwie.

- **Punkt informacyjny**

Komisja Europejska utworzyła punkt informacyjny, którego zadaniem jest rozpowszechnianie informacji na temat zielonych zamówień publicznych i udzielanie odpowiedzi na zapytania zainteresowanych podmiotów. Dane kontaktowe dostępne są na stronie internetowej poświęconej zielonym zamówieniom publicznym:

<http://ec.europa.eu/environment/gpp/helpdesk.htm>

- **Monitorowanie**

Komisja Europejska zleciła przeprowadzenie kilku badań mających na celu monitorowanie realizacji zielonych zamówień publicznych na wszystkich szczeblach rządowych. W 2009 r. opublikowano najnowsze badanie dotyczące realizacji zielonych zamówień publicznych w siedmiu państwach członkowskich – Austrii, Danii, Finlandii, Niemczech, Holandii, Szwecji i Wielkiej Brytanii. Jego wyniki można znaleźć na stronie internetowej poświęconej zielonym zamówieniom publicznym: http://ec.europa.eu/environment/gpp/studies_en.htm. Kolejne badanie monitorujące przeprowadzono w 2011 r.

- **Informacje**

Strona internetowa poświęcona zielonym zamówieniom publicznym jest centralnym

¹⁴ COM(2008) 400 Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska.

¹⁵ COM(2008) 397 Komunikat dotyczący planu działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej.

¹⁶ Informacje można znaleźć na stronie internetowej UE poświęconej zielonym zamówieniom publicznym: http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm.

¹⁷ Unijne kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych są stopniowo tłumaczone na wszystkie języki urzędowe UE.

punktem dostępu do informacji na temat praktycznych i politycznych aspektów realizacji takich zamówień. Zawiera ona linki do wielu różnych zasobów związanych z kwestiami środowiskowymi, jak również informacje o zielonych zamówieniach publicznych na szczeblu lokalnym, krajowym i międzynarodowym. Zasoby te obejmują¹⁸: biuletyn informacyjny na temat najnowszych wiadomości i wydarzeń w dziedzinie zielonych zamówień publicznych, wykaz odpowiedzi na często zadawane pytania (FAQ), rzeczywiste przykłady zielonych zamówień publicznych, badania, materiały szkoleniowe i niniejszy podręcznik. Wszystkie te materiały można pobrać ze strony internetowej: <http://ec.europa.eu/environment/gpp>
Box end

Działania krajowe i lokalne

Na poziomie krajowym większość państw członkowskich UE już opublikowała krajowe plany działania, w których przedstawiono w skrócie szereg działań i środków wsparcia dotyczących zielonych (lub zrównoważonych) zamówień publicznych¹⁸. W większości z nich wyznaczono cele w zakresie zielonych zamówień publicznych w odniesieniu do całego zamówienia bądź poszczególnych grup produktów lub usług.

Wiele krajów i regionów opracowało również zbiory kryteriów dotyczących zielonych lub zrównoważonych zamówień publicznych dla różnych grup produktów i usług. W wielu przypadkach są one podobne do unijnych kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych, lecz dostosowane są do konkretnych okoliczności lub priorytetów organów tworzących te kryteria. Większość zbiorów kryteriów opiera się na danych z oceny cyklu życia (LCA), jeżeli są one dostępne, oraz oznakowaniach ekologicznych i dowodach stanowiących podstawę tych oznakowań¹⁹. Linki do wielu z tych zbiorów kryteriów i towarzyszących wytycznych znajdują się na stronie internetowej UE poświęconej zielonym zamówieniom publicznym.

Poszczególne instytucje zamawiające na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym przyjęły również praktyki w dziedzinie zielonych i zrównoważonych zamówień publicznych. W niektórych przypadkach ich działania wpływały na kształt krajowych planów działania lub były wykorzystywane jako przykłady w innych państwach członkowskich. Wiele takich przykładów można znaleźć w niniejszym podręczniku, a w całej UE wprowadza się coraz więcej dobrych praktyk. Zbiór tych przykładów można znaleźć na stronie: http://ec.europa.eu/environment/gpp/case_en.htm.

¹⁸ http://ec.europa.eu/environment/gpp/action_plan_en.htm.

¹⁹ Zob. Evans, Ewing, Mouat i Nuttall *Assessment and Comparison of National Green and Sustainable Public Procurement Criteria and Underlying Schemes* [Ocena i porównanie krajowych kryteriów i programów dotyczących zielonych i zrównoważonych zamówień publicznych] (2010), dokument dostępny na stronie: http://ec.europa.eu/environment/gpp/studies_en.htm.

Zielone zamówienia – kwestie zasadnicze

W niniejszym podręczniku objaśniono proces dokonywania ekologicznych zakupów, analizując każdy etap procedury udzielania zamówień. Poniżej wymieniono podstawowe kroki wraz z odesłaniem do sekcji podręcznika zawierających więcej informacji.

- Zapoznanie się z **zakresem zielonych zamówień publicznych i potencjalnymi korzyściami wynikającymi z tych zamówień**, a także z dostępnymi zasobami ([Wprowadzenie](#)).
- Zobowiązanie się do udzielania zielonych zamówień i zapewnienie wsparcia politycznego poprzez przyjęcie **polityki w zakresie zielonych zamówień publicznych**, obejmującej jasne **definicje** i wyraźne **cele** odpowiednie dla danej organizacji ([rozdział 1](#)).
- Ustalenie **priorytetów** w odniesieniu do grup produktów i usług będących przedmiotem zamówienia poprzez zbadanie istniejących **kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych, oznakowań ekologicznych** i innych źródeł ([rozdział 1](#)).
- Wprowadzenie działań w zakresie **udzielania informacji, szkolenia, tworzenia sieci kontaktów i monitorowania**, aby zapewnić osiągnięcie celów ([rozdział 1](#)).
- Rozważenie wpływu wymogów ekologicznych na **procedurę udzielania zamówień** na wybrane towary i usługi oraz sposobu wdrożenia tych wymogów zgodnie z **obowiązkami prawnymi** ([rozdział 2](#)).
- Dokonanie przeglądu produktów i usług dostępnych na rynku przez **skontaktowanie się z dostawcami i sporządzenie uzasadnienia ekonomicznego** (ang. business case) w odniesieniu do zielonych zamówień publicznych w oparciu o **rachunek kosztów cyklu życia** ([rozdział 2](#)).
- Określenie w ramach przetargu **przedmiotu i specyfikacji technicznych** zamówienia w sposób uwzględniający wpływ na środowisko w całym cyklu życia nabywanych towarów, usług lub robót budowlanych ([rozdział 3](#)).
- Zastosowanie - w stosownych przypadkach - kryteriów kwalifikacji opartych na **środowiskowej zdolności technicznej lub środkach zarządzania środowiskowego i wykluczenie oferentów, którzy poważnie naruszyli** wymogi środowiskowe ([rozdział 4](#)).
- Ustalenie **kryteriów udzielenia zamówienia**, które zachęcają oferentów do zapewnienia jeszcze wyższego poziomu efektywności środowiskowej niż określony przez zamawiającego, i stosowanie ich w przejrzysty sposób. Ocenienie **kosztów cyklu życia** przy porównywaniu ofert ([rozdział 5](#)).
- Ustalenie **klauzul dotyczących wykonania zamówienia**, w których podkreśla się zobowiązania środowiskowe podjęte przez dostawców lub usługodawców, oraz zapewnienie

odpowiednich **środków zaradczych** w razie niedopełnienia tych zobowiązań.

Zagwarantowanie, że istnieje system **monitorowania** tych zobowiązań ([rozdział 6](#)).

- Określenie konkretnej metodyki w zakresie zielonych zamówień publicznych do stosowania w przetargach w sektorach o znaczącym wpływie, takich jak sektory: **budownictwa, żywności i usług gastronomicznych, energii elektrycznej i drewna** ([rozdział 7](#)).

Rozdział 1 – Realizacja zielonych zamówień publicznych

Realizacja zielonych zamówień publicznych wymaga najpierw pewnego planowania: określenia zakresu zielonych zamówień publicznych w danej organizacji, ustalenia priorytetów i celów w odniesieniu do działań, zorganizowania odpowiedniego szkolenia dla pracowników i monitorowania wykonania zamówienia. Wszystkie te elementy mogą stanowić część polityki w zakresie zielonych zamówień publicznych.

Wytyczne przedstawione w niniejszym rozdziale dotyczą każdego organu publicznego, który zamierza realizować zielone zamówienia publiczne.

1.1 Polityka w zakresie zielonych zamówień publicznych

Wiele organów publicznych w Europie przyjęło podejście polegające na ustanowieniu polityki w zakresie zielonych zamówień publicznych lub włączeniu zobowiązań dotyczących udzielania zielonych zamówień publicznych do innych dziedzin polityki. Zielone zamówienia publiczne wymagają efektywnej współpracy między różnymi departamentami i pracownikami w obrębie danej organizacji. Ponadto za ważny czynnik, który decyduje o powodzeniu realizacji zielonych zamówień publicznych, uważa się na ogół wsparcie na wysokim szczeblu.

Aby uzyskać maksymalną skuteczność, w takiej polityce należy:

- ująć wyraźne cele, sektory priorytetowe i ramy czasowe (zob. sekcja 1.2);
- wskazać zakres działań w zakresie zamówień (czy polityka ta obejmuje całą instytucję, czy tylko niektóre wydziały? Jakie grupy produktów i usług obejmuje?);
- wskazać ogólny zakres odpowiedzialności za wprowadzenie polityki;
- uwzględnić mechanizm odpowiedniego monitorowania wykonania (zob. sekcja 1.5).

Polityka w zakresie zielonych zamówień publicznych powinna być dostosowana do obowiązujących działań i strategii politycznych oraz opracowana w porozumieniu z głównymi zainteresowanymi podmiotami, takimi jak: wewnętrzni użytkownicy, dostawcy i kierownictwo.

Po wprowadzeniu polityki należy ustalić jakąś formę operacyjnego planu wdrażania, w którym przedstawione będą w skrócie konkretne zadania, obowiązki i harmonogram. Informacje na temat

polityki i planu wdrażania należy następnie rozpowszechnić możliwie szeroko, a zwłaszcza trzeba przekazać je pracownikom, których te kwestie dotyczą w najwyższym stopniu.

Box start

Zobowiązania w zakresie zielonych zamówień publicznych na Cyprze

W 2008 r. w Strowolos, drugiej pod względem wielkości gminie na Cyprze, opracowano własny plan działania w zakresie zielonych zamówień publicznych oraz podręcznik. Pierwszym krokiem było informowanie urzędników gminnych na temat zielonych zamówień publicznych i wyznaczonych celów. Zewnętrzni doradcy miasta zajmujący się dokumentacją i oceną zamówienia również zostali poinformowani listownie o zmianach w technicznych warunkach zamówień. Przykłady działań podejmowanych dotychczas w ramach wspomnianego planu obejmują zakup pilotażowego systemu służącego zmniejszaniu natężenia oświetlenia w parku miejskim oraz podjętą przez urząd burmistrza decyzję o wysyłaniu zaproszeń na wydarzenia pocztą elektroniczną w celu obniżenia zużycia papieru.

Box end

1.1.1 Tworzenie grupy roboczej

W przypadku wielu organów obowiązki związane z zakupami są rozproszone między departamentami. Tworzenie grupy roboczej z udziałem przedstawicieli różnych departamentów może pomóc zapewnić zaangażowanie całej organizacji oraz zagwarantować, że przy opracowywaniu polityki w zakresie zielonych zamówień publicznych, ustalaniu priorytetów i celów oraz ocenianiu potrzeb w zakresie szkolenia zaspokojone zostaną wszystkie potrzeby. Prawdopodobnie do grupy tej trzeba będzie włączyć urzędników odpowiedzialnych za finanse, kwestie środowiskowe i zamówienia, jak również przedstawicieli niektórych specjalistycznych departamentów, takich jak: budownictwo, energetyka lub technologie informatyczne.

1.2 Ustalanie priorytetów i zadań w zakresie zielonych zamówień publicznych

Wprowadzenie zielonych zamówień publicznych do procedur zazwyczaj wymaga stosowania podejścia stopniowego. Jedną z metod polega na wybraniu niewielkiej liczby grup produktów i usług, aby skupić się najpierw na nich. Działania pilotażowe w ramach poszczególnych departamentów, które są najbardziej chętne do udziału, mogą służyć zademonstrowaniu udanej realizacji zamówienia i zyskaniu szerszej aprobaty.

1.2.1 Szeregowanie pod względem ważności

Podczas określania sektorów produktów, usług i robót budowlanych, które należy potraktować priorytetowo, trzeba na początku pamiętać o trzech głównych czynnikach:²⁰

²⁰ Komisja Europejska i większość państw członkowskich UE uwzględniły te czynniki przy wyborze grup produktów i usług na potrzeby opracowania kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych.

- **wpływie na środowisko** – należy wybrać te produkty (np. tabor samochodowy) lub usługi (np. usługi w zakresie sprzątania), które w swoim cyklu życia wywierają duży wpływ na środowisko;
- **znaczeniu budżetowym** – należy skoncentrować wysiłki na obszarach znaczących wydatków w ramach danego organu;
- **potencjalnym wpływie na rynek** – należy skoncentrować się na obszarach, w których istnieje największy potencjał wpływania na rynek. Może to wynikać z rozmiaru lub widoczności zamówienia bądź wagi przywiązywanej przez dostawców do posiadania klientów z sektora publicznego.

Przy dokonywaniu ostatecznego wyboru sektorów należy następnie wziąć również pod uwagę szereg innych czynników:

- **priorytety polityczne.** Czy istnieją szczególne lokalne priorytety środowiskowe, takie jak: jakość powietrza w miastach, zużycie energii/wody, gospodarowanie odpadami lub przystosowanie się do zmiany klimatu, do realizacji których można się przyłączyć?
- **dostępność na rynku rozwiązań alternatywnych przyjaznych dla środowiska.** Badanie rynku może przydać się do ustalenia, czy dostępne są odpowiednie rozwiązania alternatywne, które oferują zmniejszony wpływ na środowisko;
- **kwestie związane z kosztami.** Czy bardziej ekologiczne rozwiązania alternatywne raczej nie przyczynią się do wzrostu kosztów czy też będą miały wpływ na budżet? W ocenie „kosztu” należy wziąć pod uwagę wszystkie koszty w całym cyklu życia: cenę nabycia, koszty użytkowania (np. zużycia energii i wody, obsługi technicznej) i koszty unieszkodliwienia (zob. sekcja 5.3);
- **dostępność kryteriów.** W przypadku wielu grup produktów i usług opracowano kryteria zielonych zakupów, które można wprowadzić bezpośrednio do przetargu bez konieczności przeprowadzania długich badań nad cechami efektywności środowiskowej i badania rynku. Unijne kryteria w zakresie zielonych zamówień publicznych obejmują 18 grup produktów i usług, i są dostępne zarówno w wersji podstawowej, jak i kompleksowej (zob. sekcja 1.4.1). W wielu krajach UE dostępne są również kryteria krajowe lub regionalne;
- **widoczność.** W jakim stopniu działania w zakresie zielonych zamówień publicznych będą widoczne dla społeczeństwa, rynku, innych instytucji zamawiających i własnych pracowników? Czy podmioty te będą sobie zdawać sprawę z tego, że podejmowane są wysiłki, których celem jest poprawa efektywności środowiskowej? Istotne zmiany, takie jak rodzaj pojazdów używanych przez dany organ lub przestawienie się na żywność ekologiczną w stołówce, mogą pomóc w budowaniu świadomości polityki w zakresie zielonych zamówień publicznych oraz poprawić wizerunek danej organizacji;
- **kwestie praktyczne.** Czy zbliża się termin przedłużenia jakiegokolwiek ważnych umów lub czy obowiązują jakiegokolwiek długoterminowe umowy dotyczące określonych grup produktów/usług? Ile czasu i środków finansowych jest dostępne na realizację zamówienia?

Czy istnieją jakiegokolwiek określone grupy produktów/usług, w odniesieniu do których dostępna jest już pewna wiedza fachowa w zakresie środowiska?

1.2.2 Wyznaczanie celów w zakresie zielonych zamówień publicznych

Wyraźnie określone cele są niezbędne do oceniania postępów i informowania danej organizacji i ogółu społeczeństwa o swoich zamiarach.

Cele mogą obejmować:

- ogólne cele dotyczące zamówień – np. do 2015 r. 75% zamówień (pod względem wartości i liczby ofert) powinno zawierać kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych. Cele na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym mogą się różnić;
- cele dotyczące konkretnych produktów/usług – np. do 2013 r. 50% posiłków podawanych w stołówkach szkolnych powinno być ekologiczne lub do 2015 r. we wszystkich usługach w zakresie sprzątnania należy używać środków spełniających normy środowiskowe związane z oznakowaniem ekologicznym UE;
- cele operacyjne – np. do 2012 r. wszyscy pracownicy zajmujący się zamówieniami przejdą szkolenie w zakresie zielonych zamówień publicznych lub wytyczne dotyczące takich zamówień będą dostępne w intranecie danego organu dla wszystkich pracowników.

Przy rozważaniu celów w zakresie zamówień publicznych ważne jest dysponowanie jasną definicją operacyjną tego, co liczy się jako zielone zamówienie. W odniesieniu do wielu celów wyznaczonych na szczeblu krajowym przez państwa członkowskie przetargi są uważane za zielone, jeżeli uwzględniają krajowe lub unijne kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych.

Box start

Rząd flamandzki określa cele w zakresie zrównoważonych zamówień

Rząd flamandzki w Belgii wyznaczył cel, zgodnie z którym do 2020 r. 100% jego zamówień publicznych musi spełniać określone kryteria w zakresie zrównoważonych zamówień. Kroki prowadzące do osiągnięcia tego celu zostaną określone w serii planów działania obejmujących lata 2009-2011, 2012-2014, 2015-2017 i 2018-2020. Każdy plan działania będzie zawierał wytyczne, kryteria i mechanizmy monitorowania, co ma służyć zagwarantowaniu, że wszystkie departamenty rządowe będą w stanie osiągnąć wyznaczony cel.

Box end

1.3 Szkolenie i doradztwo

Aby skutecznie realizować zielone zamówienia publiczne, pracownicy muszą posiadać odpowiednie umiejętności praktyczne, wiedzę i dostęp do informacji. Na przykład potrzebne mogą być szkolenie i wytyczne dotyczące następujących zagadnień:

- sposobów włączania aspektów środowiskowych do postępowań o udzielenie zamówienia (zob. rozdziały 2-7);
- miejsc, w których można szukać pomocy w opracowaniu kryteriów środowiskowych (zob. sekcja 1.4 i rozdział 3);
- sposobów oceniania i weryfikowania twierdzeń oferentów dotyczących ekologiczności (zob. sekcje 3.6 i 5.2);
- sposobów oceniania kosztów cyklu życia w ramach procedury przetargowej (zob. sekcja 5.3).

Niniejszy podręcznik stanowi wprowadzenie do tych zagadnień i zawiera odesłania do źródeł dalszych informacji i wytycznych, jeśli są dostępne. Nie zastępuje jednak kompleksowego szkolenia w zakresie zielonych zamówień publicznych.

W niektórych krajach i regionach UE istnieją programy szkoleń w zakresie zielonych zamówień publicznych. Stanowią one niezależne moduły szkoleniowe lub są zintegrowane z bardziej ogólnym szkoleniem dotyczącym zamówień publicznych.

Box start

Rozwijanie zdolności w północno-wschodniej Anglii

W Wielkiej Brytanii Północno-Wschodnie Partnerstwo na rzecz Doskonalenia i Efektywności przeprowadziło zintegrowany cykl szkoleń na temat zrównoważonych zamówień, które przeznaczone były dla zamawiających, innych istotnych urzędników (w tym kadry kierowniczej) oraz wybranych polityków w organach lokalnych w całym regionie północno-wschodnim. Kurs podstawowy jest nowym brytyjskim 3-dniowym modułem szkoleniowym, dotyczącym zrównoważonych zamówień, który przetestowano w tym regionie. Od tego czasu szkolenie to przeszło ponad stu pracowników regionalnych. Ponadto realizowano trwające pół dnia powiązane kursy dla wybranych członków oraz kursy przeznaczone dla osób prowadzących szkolenie, a także bardziej specjalistyczne zajęcia poświęcone zamówieniom dotyczącym drewna, korzystaniu z rachunku kosztów cyklu życia i określaniu śladu węglowego.

Box end

Niektóre organy publiczne opracowały także wytyczne dotyczące zalecanego sposobu realizowania zielonych zamówień publicznych w ramach działań organu związanych z zamówieniami. Wytyczne te mogą obejmować na przykład określone kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych, które powinny być stosowane w przypadku niektórych grup produktów i usług.

Często na szczeblu krajowym dostępne są podręczniki i narzędzia zamieszczane na stronach internetowych poświęconych zielonym zamówieniom publicznym, a w niektórych przypadkach istnieją krajowe punkty informacyjne związane z tego rodzaju zamówieniami. W 2008 r. Komisja Europejska opracowała wytyczne, który obejmowały moduły dotyczące przygotowywania planu

działania w zakresie zielonych zamówień publicznych oraz ram prawnych dotyczących takich zamówień i ich praktycznej realizacji. W 2010 r. Komisja utworzyła również punkt informacyjny i opracowała materiały na potrzeby szkolenia publicznych zamawiających w zakresie realizacji zielonych zamówień publicznych.

Box start

Rumunia szkoli instytucje zamawiające w dziedzinie zielonych zamówień publicznych

W 2009 r. rumuńskie Ministerstwo Środowiska i Leśnictwa rozpoczęło realizację programu szkoleniowego dotyczącego zielonych zamówień publicznych. Celem tego programu jest poszerzanie wiedzy o korzyściach dla środowiska wynikających z zielonych zamówień publicznych, przeszkolenie pracowników centralnej administracji publicznej, którzy mogliby wówczas prowadzić szkolenia dla innych organów, oraz rozpowszechnianie narzędzi, metod i dobrych praktyk w zakresie zielonych zamówień publicznych. Wyniki programu szkoleniowego obejmują sprawozdanie dotyczące włączania kryteriów ekologicznych do dokumentacji przetargowej, powstanie ukierunkowanej na zielone zamówienia publiczne sieci zamawiających w ramach administracji centralnej, podręcznik dla osób prowadzących szkolenie w zakresie GPP oraz przygotowanie 49 osób do prowadzenia szkoleń.

Box end

1.4 Źródła kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych

Termin „kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych” obejmuje nie tylko kryteria kwalifikacji i udzielenia zamówienia, ale również specyfikacje i klauzule dotyczące wykonania zamówienia. Określenie źródeł kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych to ważny etap realizacji tych zamówień.

1.4.1 Unijne kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych

Jak wspomniano we wprowadzeniu, UE opracowała dla szeregu grup produktów i usług kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych, które są regularnie poddawane przeglądowi i uaktualniane. Kryteria te mają być włączane bezpośrednio do dokumentacji przetargowej i obejmują informacje na temat metod weryfikacji. Kryteria te są stopniowo tłumaczone na wszystkie urzędowe języki UE.

Obecnie kryteria obejmują następujące grupy produktów i usług:²¹

- papier do kopiowania i papier graficzny
- środki czyszczące i usługi w zakresie sprzątnia
- informatyczne urządzenia biurowe
- budownictwo

²¹W 2011 r. udostępnione zostaną kolejne kryteria - dotyczące oświetlenia wewnętrznego i bibuły. Opracowywane są również kryteria dotyczące produktów wykorzystujących wodę, urządzeń do przetwarzania obrazu, systemów grzewczych, budynków biurowych i medycznych urządzeń elektrycznych. Przewiduje się, że ich przyjęcie nastąpi w 2012 r.

- transport
- meble
- energię elektryczną
- usługi gastronomiczne i cateringowe
- wyroby włókiennicze
- produkty i usługi ogrodnicze
- okna, przeszklone drzwi i świetliki
- izolację cieplną
- twarde pokrycia podłogowe
- panele ścienne
- kogenerację (CHP)
- budowę dróg i znaki drogowe
- oświetlenie uliczne i sygnalizację świetlną
- telefony komórkowe

Kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych oparte są na danych pochodzących z bazy dowodowej, na obowiązujących kryteriach dotyczących oznakowania ekologicznego i na informacjach zebranych od zainteresowanych podmiotów z sektora przemysłu, społeczeństwa obywatelskiego i państw członkowskich. W bazie dowodowej wykorzystuje się dostępne informacje i dane naukowe, przyjmuje się podejście oparte na cyklu życia i angażuje zainteresowane podmioty, które spotykają się w celu omówienia zagadnień i wypracowania porozumienia.

Kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych obejmują dwa „poziomy” w odniesieniu do każdego sektora:

- **kryteria podstawowe** to kryteria, które nadają się do stosowania przez instytucje zamawiające ze wszystkich państw członkowskich. Uwzględniono w nich najważniejsze rodzaje wpływu na środowisko. Są one przeznaczone do stosowania przy ograniczonej do minimum konieczności dodatkowej weryfikacji lub przy minimalnym wzroście kosztów.
- **kryteria kompleksowe** są przeznaczone dla osób, które chcą zakupić najlepsze produkty ekologiczne dostępne na rynku. Kryteria te mogą wymagać dodatkowej weryfikacji lub niewielkiego wzrostu kosztów w porównaniu z innymi produktami o takiej samej funkcjonalności.

Wszystkie unijne kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych wraz ze sprawozdaniami dotyczącymi zagadnień technicznych, w których określone są najważniejsze rodzaje wpływu na środowisko uwzględnione przy ich opracowywaniu, można pobrać ze strony internetowej poświęconej zielonym zamówieniom publicznym (<http://ec.europa.eu/environment/gpp>). Pomoc w interpretacji i stosowaniu kryteriów można uzyskać, kontaktując się z punktem informacyjnym związanym z zielonymi zamówieniami publicznymi.

1.4.2 Inne źródła kryteriów

Poza unijnymi kryteriami dotyczącymi zielonych zamówień publicznych wiele organów międzynarodowych, krajowych i regionalnych opracowało zbiory kryteriów dla wielu różnych grup produktów i usług. Procesy przyjmowania tych kryteriów są różne, chociaż wiele z nich jest podobnych do unijnego systemu zielonych zamówień publicznych. Linki do niektórych z tych zbiorów kryteriów są dostępne na stronie internetowej UE poświęconej zielonym zamówieniom publicznym.

1.4.3 Ekoetykiety

W odniesieniu do ekoetykiety ustanowione są wymogi środowiskowe, które produkty lub usługi muszą spełnić, aby można je było opatrzyć takim oznakowaniem. Wymogi te obejmują certyfikację produktu przez osobę trzecią (tj. nie przez samego producenta lub usługodawcę). Ekoetykiety można wykorzystać w zamówieniach na wiele sposobów, jednak nie można wymagać, aby produkty lub usługi były opatrzone określonym oznakowaniem ekologicznym.

Konkretne zastosowanie ekoetykiety przy opracowywaniu specyfikacji²², weryfikacji zgodności ze specyfikacjami²³ i przyznawaniu punktów za aspekty środowiskowe²⁴ omówiono w odpowiednich sekcjach niniejszego podręcznika.

Poniżej przedstawiono różne rodzaje istniejących ekoetykiety:

Etykiety obejmujące wiele sektorów i oparte na szerokim zestawie kryteriów - to najbardziej popularny rodzaj oznakowania ekologicznego, a także najczęściej stosowany dla celów zielonych zamówień publicznych. Podstawą etykiet opartych na szerokim zestawie kryteriów są informacje naukowe na temat wpływu produktu lub usługi na środowisko w ciągu całego cyklu życia, od pozyskania surowców, poprzez produkcję i dystrybucję, etap użytkowania po ostateczne unieszkodliwienie. Przy przyznawaniu tych etykiet stosuje się szereg kryteriów wyniku pozytywnego/negatywnego, które wyznaczają normę dla danego oznakowania. W odniesieniu do każdego produktu lub usługi objętych programem ustala się różne zbiory kryteriów. Do przykładów tego rodzaju etykiet należą **oznakowanie ekologiczne UE** (kwiat)²⁵ oraz oznakowania **Nordic Swan**²⁶ i **Blue Angel**.²⁷

Box start

Oznakowanie ekologiczne UE

Oznakowanie ekologiczne UE ustanowiono w 1992 r., aby zachęcić przedsiębiorstwa do wprowadzania do obrotu produktów i usług, które są bardziej przyjazne dla środowiska. Produkty i usługi, którym przyznano to oznakowanie ekologiczne, opatrzone są logo w postaci kwiatu, co umożliwia konsumentom – w tym nabywcom publicznym i prywatnym – łatwe ich zidentyfikowanie. Obecnie oznakowanie ekologiczne UE obejmuje 28 produktów i usług, w tym papier, wyroby włókiennicze, środki czyszczące, smary, urządzenia, artykuły gospodarstwa domowego i produkty ogrodnicze oraz zakwaterowanie turystyczne. Kolejne grupy produktów i usług są sukcesywnie dodawane.

Box end

1.4.4 Inne etykiety

Etykiety dotyczące tylko jednego aspektu produktu – są oparte na co najmniej jednym kryterium wyniku pozytywnego/negatywnego związanym z określonym zagadnieniem, np. efektywnością energetyczną. Jeśli produkt spełnia te kryteria, wówczas może znaleźć się na nim dana etykieta.

²² (Sekcja 3.5)

²³ (Sekcja 3.6)

²⁴ (Sekcja 5.2.3)

²⁵ Więcej informacji można znaleźć na stronie: <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel>.

²⁶ Więcej informacji można znaleźć na stronie: <http://www.svanen.se/en>.

²⁷ Więcej informacji można znaleźć na stronie: <http://www.blauer-engel.de/en>.

Przykładami takich etykiet są **oznakowanie ekologiczne UE wskazujące na produkcję ekologiczną** oraz oznakowanie **Energy Star** w odniesieniu do sprzętu biurowego.

Etykiety stosowane w konkretnych sektorach – etykiety takie obejmują systemy certyfikacji w leśnictwie, które prowadzą takie organizacje, jak **FSC** (Forest Stewardship Council - Rada Dobrej Gospodarki Leśnej)²⁸ lub **PEFC** (Programme for the Endorsement of Forest Certification - Program Zatwierdzenia Systemów Certyfikacji Leśnej)²⁹.

Etykiety dotyczące oceny produktów – polegają one raczej na klasyfikowaniu produktów lub usług według ich efektywności środowiskowej związanej z danym zagadnieniem niż na stosowaniu kryteriów wyniku pozytywnego/negatywnego. Przykładem tej etykiety jest unijna **etykieta efektywności energetycznej**, która polega na szeregowaniu produktów związanych z energią według ich efektywności energetycznej, gdzie „A+++” odpowiada najwyższej efektywności, a „G” najniższej³⁰.

Kryteria stanowiące podstawę wszystkich wyżej wymienionych etykiet są publicznie dostępne.

1.5 Monitorowanie i dokonywanie przeglądu zielonych zamówień publicznych

Ocena postępów w realizacji celów wymaga funkcjonowania efektywnego systemu monitorowania. Powinien on prowadzić do utworzenia rejestru ofert lub udzielonych zamówień, w których ujęto kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych. Najlepiej byłoby, gdyby wprowadzony system monitorowania uwzględniał również informacje na temat wpływu podjętej decyzji o zakupie na środowisko.

Kilka państw członkowskich UE wprowadziło lub wprowadza na szczeblu krajowym systemy monitorowania realizacji zielonych zamówień publicznych, w ramach których można określać szczegółowe procedury gromadzenia informacji.

Poza monitorowaniem postępów w ujęciu ilościowym zaleca się jakościowy przegląd działań związanych z tym rodzajem zamówień, obejmujący przede wszystkim napotykaną bariery, działania naprawcze i konieczne dalsze usprawnienia wraz z oceną przyszłych celów.

Box start

Monitorowanie wydatków ekologicznych w Londynie

Londyńska straż pożarna wprowadziła kompleksowy system monitorowania wydatków na ekologiczne produkty w całej organizacji. W elektronicznym systemie zarządzania zamówieniami (ang. electronic purchase order management system, POMS) gromadzone są informacje na temat ilości zamawianych produktów klasyfikowanych jako ekologiczne. Większe zamówienia, które nie przechodzą przez POMS, są monitorowane indywidualnie. W celu określenia i sklasyfikowania produktu jako ekologiczny londyńska straż pożarna korzysta

²⁸ Więcej informacji można znaleźć na stronie: <http://www.fsc.org>.

²⁹ Więcej informacji można znaleźć na stronie: <http://www.pefc.org>.

³⁰ Więcej informacji można znaleźć na stronie:

http://ec.europa.eu/energy/efficiency/labelling/energy_labelling_en.htm.

głównie z kryteriów UE dotyczących zielonych zamówień publicznych, brytyjskich norm w zakresie zakupów rządowych i innych kryteriów związanych z ekoetykietami. Wydatki ekologiczne są mierzone w odniesieniu do całkowitych wydatków. Zarząd, którego zadaniem jest wyznaczenie celów do osiągnięcia, co kwartał otrzymuje sprawozdanie z wydatków. Wydatki na produkty ekologiczne wzrosły z 215 000 GBP (250 000 EUR) w 2006/2007 r. do 5 158 000 GBP (6 020 000 EUR) w 2010/2011 r.

Box end

Box start

Słowacja mierzy postępy w realizacji celów w zakresie zielonych zamówień publicznych

Ministerstwo Środowiska i Słowacka Agencja Środowiska wspólnie odpowiadają za monitorowanie postępów osiąganych w ramach krajowego planu działania na rzecz zielonych zamówień publicznych. W tym celu opracowano kwestionariusze i corocznie ocenia się rezultaty. Kwestionariusze te służą zbieraniu od słowackich instytucji zamawiających informacji na temat:

- całkowitej liczby udzielonych zamówień i ich wartości;
- liczby zielonych zamówień i ich wartości, gdzie „zielone zamówienia” definiuje się jako zgodne z podstawowymi kryteriami UE dotyczącymi zielonych zamówień publicznych;
- stosowanych określonych wymogów środowiskowych (np. kryteriów dotyczących ekoetykiet, systemów zarządzania środowiskowego, etykiet efektywności energetycznej UE).

W 2010 r. najczęściej stosowano wymogi dotyczące gospodarowania odpadami, materiałów pochodzących z recyklingu, zmniejszonego zużycia energii, redukcji hałasu i niższych poziomów stosowania substancji niebezpiecznych.

Box end

1.6 Tworzenie sieci kontaktów

Przy realizacji zielonych zamówień publicznych pojawia się wiele kwestii wspólnych dla wszystkich organów publicznych. Dzięki włączeniu się w tworzenie sieci kontaktów i współpracę z innymi organami można wiele osiągnąć. Na przykład wymiana informacji na temat kryteriów środowiskowych stosowanych w przetargach lub na temat dostępności na rynku produktów ekologicznych może pomóc oszczędzić czas i wysiłek.

Na poziomie krajowym lub regionalnym utworzono kilka sieci skupionych na zielonych i zrównoważonych zamówieniach. Na przykład sieć PIANOo (www.pianoo.nl) w Holandii umożliwia zamawiającym wymianę wiedzy specjalistycznej, podobnie jak francuska regionalna sieć w regionie Grand Ouest (www.reseaugrandouest.fr). Na poziomie europejskim realizowana jest kampania Procura⁺, której celem jest transgraniczna wymiana doświadczeń w zakresie zielonych zamówień publicznych i wspieranie poszczególnych uczestników w realizacji takich zamówień na szczeblu lokalnym (www.procuraplus.org).

Więcej informacji na temat krajowych lub międzynarodowych sieci dotyczących zielonych lub zrównoważonych zamówień publicznych można znaleźć na stronie internetowej poświęconej zielonym zamówieniom publicznym.

Rozdział 2 – Procedura udzielania zamówień

Streszczenie

- Nabywcy publiczni mają obowiązek uzyskiwać najlepszą relację jakości do ceny i przeprowadzać postępowania o udzielenie zamówienia w sposób rzetelny. Opłacalność oferty może również obejmować aspekty środowiskowe. Rzetelność oznacza zapewnienie równości szans i zagwarantowanie przejrzystości.
- Etap przygotowawczy jest najważniejszy. Przed rozpoczęciem postępowania o udzielenie zamówienia niezbędna jest szczegółowa analiza i planowanie, jeśli zamawiający chce osiągnąć cele środowiskowe.
- Odpowiednio wczesne informowanie rynku o planach zamawiającego pozwala dostawcom na przygotowanie się. Współpraca z rynkiem umożliwia zamawiającym poznanie dostępnych rozwiązań alternatywnych.
- Metody takie jak np.: rachunek kosztów cyklu życia, wspólnie prowadzone procedury udzielania zamówień, umowy ramowe lub umowy o poprawę efektywności energetycznej, mogą pomóc w wykazaniu oszczędności kosztów dzięki zielonym zamówieniom publicznym lub w obniżeniu barier inwestycyjnych.

2.1. Wprowadzenie

Aby zielone zamówienia publiczne spełniały swoje zadanie, trzeba wiedzieć, jak najlepiej wykorzystać procedury udzielania zamówień publicznych. Jeżeli polityka w zakresie zielonych zamówień publicznych nie jest realizowana starannie, może zawodzić w kwestiach praktycznych, takich jak wybór stosowanej procedury lub kryteriów oraz sposób właściwej oceny i weryfikacji twierdzeń dotyczących ekologiczności.

2.2. Podstawowe zasady udzielania zamówień publicznych

Zamówienia publiczne polegają na dopasowaniu popytu i podaży, aby zapewnić towary, usługi i roboty budowlane, za których dostarczanie odpowiada sektor publiczny. Obowiązują dwie podstawowe zasady:

- opłacalność
- rzetelne postępowanie

Opłacalność

Przy każdego rodzaju zakupie instytucje zamawiające mają obowiązek uzyskania najkorzystniejszej oferty cenowej za pieniądze podatników. Najkorzystniejsza oferta cenowa niekoniecznie oznacza musi wyłącznie wybieranie najtańszego produktu lub usługi. Oznacza znalezienie rozwiązania, które spełnia określone wymogi – w tym środowiskowe – w sposób najbardziej opłacalny. Przy określaniu najkorzystniejszej relacji jakości do ceny mierzy się nie tylko koszt towarów i usług, lecz także uwzględnia takie czynniki, jak: jakość, wydajność, efektywność i przydatność dla danego celu. Jednym z takich czynników może być ochrona środowiska. W związku z tym może ona odgrywać taką samą rolę jak każdy inny czynnik brany pod uwagę przy udzielaniu zamówienia.

Rzetelne postępowanie

Rzetelne postępowanie oznacza stosowanie zasad rynku wewnętrznego, które stanowią podstawę dyrektyw w sprawie zamówień publicznych i prawodawstwa krajowego opartego na tych dyrektywach. Najważniejsze są następujące cechy:

- **niedyskryminacja** – instytucje zamawiające muszą zapewnić równy dostęp do zamówienia wykonawcom ze wszystkich krajów UE oraz z krajów o równorzędnych prawach³¹;
- **równe traktowanie** – porównywalnych sytuacji nie można traktować odmiennie, a różnych sytuacji identycznie, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione. Na przykład wszystkich oferentów muszą obowiązywać te same terminy i każdy z nich musi otrzymać identyczne informacje, ale oferty z różnymi cenami powinny otrzymać inne noty w ocenie kosztów;
- **przejrzystość** – możliwości składania ofert muszą być wystarczająco szeroko ogłoszone, aby zapewnić konkurencję. Procedura podejmowania decyzji o udzieleniu zamówienia również musi być przejrzysta, aby wykluczyć ryzyko faworyzowania lub arbitralności ze strony instytucji zamawiającej. Instytucje zamawiające mają obowiązek poinformowania odrzuconych oferentów o przyczynach odrzucenia ich ofert³²;
- **proporcjonalność** – oznacza to, że środki przyjęte w procedurze udzielania zamówienia powinny być odpowiednie w stosunku do wyznaczonych celów i nie powinny wykraczać poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów.

2.3. Wybór procedury

Etap przygotowawczy każdego postępowania o udzielenie zamówienia ma znaczenie kluczowe. Przy wybieraniu rodzaju postępowania należy rozważyć, na którym etapie będzie można zastosować kryteria lub względy środowiskowe.

Na przykład:

- w **procedurze otwartej** każdy wykonawca może złożyć ofertę. Wszyscy oferenci, którzy spełniają kryteria wyniku pozytywnego/negatywnego określone przez zamawiającego, będą kwalifikowali się do oceny ich ofert. Zamawiający będzie zatem mieć dostęp do

³¹ Obowiązek ten rozciąga się na wykonawców z krajów, które są związane Porozumieniem w sprawie zamówień rządowych WTO. Wykaz tych krajów można znaleźć na stronie

http://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/memobs_e.htm

http://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/memobs_e.htm.

³² Artykuł 41 ust. 2 dyrektywy 2004/18/WE.

maksymalnego wyboru potencjalnych rozwiązań przyjaznych dla środowiska – ale nie będzie mógł wybrać podmiotów, które zaprosi do składania ofert, np. w oparciu o ich zdolność techniczną związaną ze środowiskiem. Zaletą tej procedury jest krótszy czas jej przeprowadzania;

- o w **procedurze ograniczonej** można na wcześniejszym etapie ocenić zdolność techniczną związaną ze środowiskiem, a także ograniczyć liczbę wykonawców zaproszonych do składania ofert. Do składania ofert trzeba zaprosić co najmniej pięciu wykonawców, o ile istnieje wystarczająca liczba odpowiednich kandydatów³³. Ta podzielona na etapy procedura może pomóc zamawiającemu w określeniu odpowiedniego poziomu efektywności środowiskowej do celów swoich specyfikacji, kryteriów udzielenia zamówienia i klauzul dotyczących wykonania zamówienia. Wskutek ograniczenia liczby konkurentów istnieje jednak ryzyko pominięcia ofert o wysokiej efektywności środowiskowej;
- o z **procedury negocjacyjnej i dialogu konkurencyjnego** organy publiczne mogą korzystać wyłącznie w szczególnych okolicznościach³⁴. Procedury te mogą zapewniać określone korzyści w kontekście zielonych zamówień publicznych, ponieważ obejmują elementy elastyczności niedostępne w procedurze otwartej i ograniczonej. Procedury te w szczególności umożliwiają lepsze zrozumienie i kontrolowanie wpływu wymogów środowiskowych na koszty. Do osiągnięcia najlepszych rezultatów obie te procedury wymagają jednak pewnego poziomu umiejętności i doświadczenia w kontaktach z dostawcami.

Dialog konkurencyjny można wykorzystywać w przypadku szczególnie złożonych zamówień (np. gdy instytucja zamawiająca obiektywnie nie jest w stanie określić środków technicznych mogących zaspokoić jej potrzeby). Umożliwia to wybranym uczestnikom proponowanie rozwiązań, które następnie można dopracowywać na kolejnych etapach prowadzących do wyboru oferty najkorzystniejszej ekonomicznie³⁵.

Box start

Mieszkania socjalne – spełnianie norm budownictwa pasywnego w Finlandii

VASO jest przedsiębiorstwem niekomercyjnym, które w imieniu kilku gmin w południowo-wschodniej Finlandii zajmuje się zamówieniami dotyczącymi mieszkań socjalnych. W 2010 r. zainicjowało procedurę dialogu konkurencyjnego w celu zamówienia budowy 37 mieszkań zgodnie z normami budownictwa pasywnego w Naantali. Dialog ten umożliwił stopniowe rozpatrzenie wielu wymogów środowiskowych i potrzeb użytkowników z wybranymi konkurentami.

Box end

Każda z powyższych procedur obejmuje określone etapy, na których można uwzględnić aspekty ekologiczne:

³³ Artykuł 44 ust. 3 dyrektywy 2004/18/WE.

³⁴ Warunki korzystania z tych procedur opisane są w art. 21, 29, 30 i 31 dyrektywy 2004/18/WE. Ogólnie rzecz biorąc, z procedur tych mogą korzystać podmioty zamawiające w rozumieniu dyrektywy 2004/17/WE.

³⁵ Zob. art. 29 dyrektywy 2004/18/WE. Dalsze wytyczne i informacje o procedurze dialogu konkurencyjnego można znaleźć w notach objaśniających opracowanych przez Komisję Europejską:

http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/explan-notes/classic-dir-dialogue_en.pdf

- przedmiot zamówienia i specyfikacja techniczna
- kryteria kwalifikacji (tj. kryteria wykluczania, kryteria zdolności finansowej i kryteria zdolności technicznej);
- kryteria udzielenia zamówienia;
- klauzule dotyczące wykonania zamówienia.

W pozostałej części podręcznika każdemu etapowi poświęcony został jeden rozdział, w którym omówiono sposoby uwzględnienia aspektów środowiskowych w odniesieniu do zagadnień przedstawionych w każdej sekcji oraz podano praktyczne przykłady i zalecenia w tym zakresie.

2.4 Konsultacje z uczestnikami rynku

Przy podejmowaniu decyzji co do rodzaju postępowania, jakie zostanie zastosowane, oraz najlepszego sposobu uwzględnienia kryteriów środowiskowych w odniesieniu do zagadnień przedstawionych w powyższych sekcjach przydatne jest posiadanie pewnej wiedzy o rynku – np. o dostępności, koszcie i możliwych praktycznych konsekwencjach bardziej ekologicznych rozwiązań alternatywnych.

Zwykłe internetowe badanie rynku może być pomocne w zdobyciu niektórych podstawowych informacji³⁶. Aby uzyskać bardziej szczegółowy obraz rynku, można również nawiązać dialog z potencjalnymi dostawcami przez rozpoczęciem przetargu. Może to być szczególnie użyteczne, jeżeli zamawiający chce zastosować ambitne wymogi środowiskowe lub rozważyć innowacyjne rozwiązania stanowiące względną nowość na rynku.

W dyrektywach w sprawie zamówień publicznych wyraźnie dopuszcza się „dialog techniczny” z dostawcami w celu uzyskania porad, które można wykorzystać w opracowywaniu dokumentacji przetargowej³⁷. Taki proces musi być przeprowadzony w sposób przejrzysty i niedyskryminujący. Wyniki dialogu (tj. ostateczna dokumentacja przetargowa) nie mogą zapewniać nienależnej korzyści dostawcom biorącym w nim udział.

Box start

Dialog z dostawcami mebli w Kraju Basków

W 2006 r. IHOBE (Baskijski Urząd ds. Zarządzania Środowiskowego) włączył się w otwarty dialog z grupą dostawców mebli, aby pomóc w opracowaniu kryteriów środowiskowych i przygotowaniu rynku na przyszłe zamówienia. Obecnie IHOBE regularnie organizuje seminaria dla dostawców, na których prezentowane są i omawiane z zainteresowanymi dostawcami kryteria środowiskowe, które będą zastosowane w przyszłych zamówieniach.

Box end

³⁶ Trybunał Sprawiedliwości orzekł w sprawie *Stadt Halle*, że „działania stanowiące zwyczajne wstępne badanie rynku lub działania o charakterze wyłącznie przygotowawczym, które odbywają się w ramach wewnętrznych przygotowań instytucji zamawiającej, mających na celu udzielenie zamówienia publicznego” nie podlegają zaskarżeniu do sądu.

³⁷ Motyw (8) dyrektywy 2004/18/WE.

Zaleca się umożliwienie rynkowi wcześniejszego uzyskania wiedzy o przetargach, które będą obejmowały kryteria środowiskowe. Zapewni to dostawcom wystarczającą ilość czasu na przygotowanie się do tych wymogów. Jednym ze sposobów osiągnięcia tego celu jest publikowanie wstępnego ogłoszenia informacyjnego (PIN). Można również rozważyć publikowanie informacji na stronie internetowej lub zorganizowanie dnia informacyjnego dla zainteresowanych dostawców.

Box start

Zamówienie przedkomercyjne – kupowanie innowacji

Jeżeli na rynku nie istnieje rozwiązanie spełniające wymogi zamawiającego, można również rozważyć bezpośrednie zamówienie usług badawczo-rozwojowych, które pomogą określić najodpowiedniejsze rozwiązanie. Zamówienie przedkomercyjne jest metodą, którą instytucje zamawiające mogą stosować przy udzielaniu zamówienia na usługi badawczo-rozwojowe, o ile spełnione są warunki art. 16 lit. f) dyrektywy 2004/18/WE³⁸. Umożliwia ona zamawiającemu stopniowe określenie najlepszych potencjalnych rozwiązań poprzez rozpatrywanie analiz wykonalności, projektów i prototypów przedstawianych przez wiele przedsiębiorstw. Następnie trzeba zamówić rzeczywiste opracowane rozwiązania w oparciu o zwykłe postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego.

Box end

³⁸ Więcej informacji na temat zamówień przedkomercyjnych można znaleźć w COM (2007) 799 Zamówienia przedkomercyjne: wspieranie innowacyjności w celu zapewnienia trwałości i wysokiej jakości usług publicznych w Europie.

2.5 Sporządzanie uzasadnienia ekonomicznego w odniesieniu do zielonych zamówień publicznych

W zielonych zamówieniach publicznych można wykorzystywać różne narzędzia dotyczące zamówień uznawane za przyczyniające się do zwiększenia efektywności finansowej, a tym samym przydatne w sporządzaniu uzasadnienia ekonomicznego dla stosowania bardziej rygorystycznych norm środowiskowych.

Takie rodzaje podejścia obejmują:

- **rachunek kosztów cyklu życia** – decyzje o udzieleniu zamówienia są nadal często podejmowane w oparciu o cenę nabycia. W przypadku wielu produktów i robót budowlanych koszty ponoszone w trakcie użytkowania i unieszkodliwiania również mogą być bardzo istotne – np. koszty zużycia energii, obsługi technicznej, unieszkodliwienia materiałów niebezpiecznych. Uwzględnienie rachunku kosztów cyklu życia przy udzielaniu zamówień ma wyraźny sens z gospodarczego punktu widzenia. Ponieważ koszty ceny nabycia, energii i obsługi technicznej mogą być ponoszone przez różne wydziały danego organu, określenie rachunku kosztów cyklu życia w ramach postępowania o udzielenie zamówienia prawdopodobnie będzie wymagało współpracy w obrębie całego organu. Więcej informacji na temat rachunku kosztów cyklu życia można znaleźć w rozdziale 5 i na stronie internetowej UE poświęconej zielonym zamówieniom publicznym (<http://ec.europa.eu/environment/gpp/lcc.htm>).

Box start

Unikanie „zielonego kłamstwa”

Coraz więcej przedsiębiorstw reklamuje się jako ekologiczne lub zrównoważone, a nie zawsze posiadają na to dowody. Zapewniając o swojej ekologiczności, dostawcy mogą na przykład twierdzić, że mają wygórowany poziom efektywności energetycznej lub skupiać się na stosunkowo mało istotnym wpływie na środowisko. Z tego powodu ważne jest, aby:

- zamawiający zapoznał się z wpływem planowanego zakupu na środowisko przed opublikowaniem zaproszenia do składania ofert;
- specyfikacje techniczne zamawiającego były oparte na ocenie wpływu na środowisko w całym cyklu życia produktu (np. pochodzącej z ekoetykiety);
- zamawiający poprosił dostawcę o stosowne dowody potwierdzające deklarowaną efektywność środowiskową (zob. sekcja 3.6).

Box end

- **Wspólnie prowadzone procedury udzielania zamówień** – oznacza to łączenie działań w zakresie udzielania zamówień przez grupę organów publicznych, aby uzyskać oszczędności poprzez zakupy hurtowe, obniżone koszty administracyjne oraz tworzenie puli wiedzy na temat środowiska, kwestii technicznych i rynku. Ten rodzaj procedur może być szczególnie

wartościowy w odniesieniu do zielonych zamówień publicznych, gdzie umiejętności związane ze środowiskiem oraz wiedza na temat rynku ekologicznych produktów i usług mogą być ograniczone. Wspólnie prowadzone procedury udzielania zamówień można wprowadzić na przykład poprzez centralną jednostkę zakupującą na poziomie regionalnym lub krajowym, aby realizowała ona zamówienia w imieniu organów publicznych.

Box start

Holenderskie gminy wspólnie zamawiają usługi w zakresie sprzątnia

W 2009 r. osiem gmin holenderskiego regionu Gooi en Vechtstreek postanowiło połączyć siły przy przedłużaniu umów na usługi w zakresie sprzątnia budynków komunalnych. Kryteria środowiskowe stosowane w postępowaniu o udzielenie zamówienia obejmowały maksymalną zawartość określonych chemikaliów w środkach czyszczących, ograniczenie ilości generowanych odpadów i wykorzystanie technologii mikrofibry do określonych czynności w ramach sprzątnia.

Box end

Box start

Wprowadzenie kryteriów ekologicznych do scentralizowanych zamówień na Węgrzech

Węgierska dyrekcja generalna ds. zamówień publicznych i dostaw odpowiada za zawieranie umów, z których korzysta ok. 1 000 organów publicznych w całym kraju. W latach 2010-2011 przeprowadzono 12 postępowań o udzielenie zamówienia, które obejmowały kryteria ekologiczne. Całkowita wartość tych zamówień wynosiła 90 mld HUF (338,6 mln EUR). Stosowane kryteria dotyczą na przykład maksymalnego poziomu zużycia energii przez komputery osobiste oraz zgodności z kryteriami stanowiącymi podstawę systemów przyznawania certyfikatów ekologicznych produktom z papieru (np. FSC, ECF, ekoetykiety).

Box end

- **Umowa o poprawę efektywności energetycznej** – są to ustalenia umowne zawarte między właścicielem budynku lub najemcą (w tym organami publicznymi) a przedsiębiorstwem usług energetycznych (ang. energy service company - ESCO) w celu zwiększenia efektywności energetycznej budynku. Koszty inwestycyjne zazwyczaj pokrywa ESCO lub osoba trzecia, np. bank, dlatego od organu publicznego nie wymaga się nakładów finansowych. ESCO otrzymuje opłatę, która zazwyczaj jest związana z gwarantowanymi oszczędnościami energii. Po określonym okresie wynikającym z umowy oszczędności wynikające z poprawy efektywności energetycznej budynku przejdą na organ publiczny. Umowy o poprawę efektywności energetycznej często są zawierane w odniesieniu do grup budynków, aby zwiększyć atrakcyjność tych umów dla potencjalnych inwestorów.

Box start

Wspólne zawieranie umów o poprawę efektywności energetycznej w Styrii

W 2001 r. grupa organów lokalnych w Styrii w Austrii wytypowała w sumie 21 budynków posiadających potencjał do ograniczenia zużycia energii w celu objęcia ich wspólną umową o poprawę efektywności energetycznej. Na potrzeby przetargu budynki podzielono na dwie pule. Oszczędności energii będące przedmiotem umowy z wybranymi usługodawcami wynoszą od 15 do 44% w ciągu okresu obowiązywania umowy wynoszącego 12 lat. Wspólne przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia pomogło rozwiązać problem polegający na tym, że w przypadku mniejszych budynków o niższych kosztach energii umowa o poprawę efektywności energetycznej jest mniej atrakcyjna dla przedsiębiorstw usług energetycznych i wiąże się z dużym wysiłkiem samej społeczności.

Box end

2.6 Zamówienie czy umowa ramowa?

Jednym ze sposobów na zwiększenie efektywności przetargów przy realizacji zielonych zamówień publicznych może być zawieranie umów ramowych. Umowę ramową można zawrzeć z co najmniej jednym wykonawcą. Umożliwia ona udzielenie wielu zamówień bez powtarzania całej procedury udzielania zamówień³⁹.

Box start

Francuskie uregulowania na rzecz bardziej ekologicznych urządzeń informatycznych

W 2008 r. w Dunkierce na północy Francji gmina miejska określiła zasady dotyczące zamówień komputerów stacjonarnych, laptopów, stacji roboczych i monitorów. Umowę ramową zawarto na podstawie oferty najkorzystniejszej ekonomicznie. Kryteria zastosowane w odniesieniu do poszczególnych zamówień dotyczyły efektywności energetycznej, ekoprojektu (aby zminimalizować wpływ związany z zakończeniem użytkowania i ułatwić recykling), ograniczenia stosowania substancji niebezpiecznych i unieszkodliwiania zużytego sprzętu. Zasady te można również wykorzystać do zakupu modernizacji istniejącego sprzętu w celu zwiększenia efektywności.

Box end

Box start

Umowy ramowe prowadzą do oszczędzania zasobów w Portugalii

Portugalska Krajowa Agencja ds. Zamówień Publicznych zawiera i realizuje krajowe umowy ramowe w odniesieniu do szeregu produktów i usług, w tym dostaw papieru i materiałów biurowych, taboru samochodowego, robót budowlanych i usług w zakresie sprzątnia. Kryteria ekologiczne zawiera obecnie osiem z tych umów ramowych, co stanowi ponad 50% zamówień tej agencji w 2010 r. (pod względem zarówno liczby udzielonych zamówień, jak i ich wartości). Połączenie wymogów na poziomie krajowym doprowadziło do znaczących

³⁹ Artykuł 32 dyrektywy 2004/18/WE i art. 14 dyrektywy 2004/17/WE.

oszczędności kosztów (szacowanych na kwotę 168 mln EUR w 2010 r.), a także zapewniło możliwość wprowadzenia ambitnych kryteriów ekologicznych. Na przykład przy zawieraniu w 2011 r. umowy ramowej na dostawy papieru i materiałów biurowych przyznawano punkty w oparciu o procentową zawartość w produktach włókien odzyskanych w wyniku recyklingu i odsetek włókien pochodzących z lasów zarządzanych zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Do udziału w tych umowach ramowych dopuszczono trzydzieści przedsiębiorstw. Wartość tych umów wynosi w przybliżeniu 30 mln EUR rocznie.

Box end

Rozdział 3 – Określenie wymagań zamówienia

Streszczenie

- Przy określaniu przedmiotu zamówienia instytucje zamawiające mają dużą swobodę wyboru tego, co chcą zakupić. Pozwala to w dużej mierze na uwzględnienie aspektów środowiskowych, pod warunkiem że nie spowoduje to zakłóceń na rynku, tj. ograniczania lub utrudniania dostępu do niego.
- Dokładna analiza potrzeb z udziałem zainteresowanych stron pomoże zamawiającemu określić zakres wprowadzenia kryteriów ekologicznych do zamówienia, a także uniknąć zbędnych zakupów.
- Można określić poziom efektywności środowiskowej i konkretne materiały lub metody produkcji, jeśli jest to istotne.
- Zezwolenie oferentom na składanie ofert wariantowych może pomóc w znalezieniu oferty najkorzystniejszej ekonomicznie, która zapewnia również wysoką efektywność środowiskową.
- Normy techniczne, ekoetykiety oraz unijne i krajowe zbiory kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych stanowią cenne źródła informacji przy opracowywaniu specyfikacji. Można też wprowadzić je bezpośrednio do dokumentacji przetargowej. Nie można jednak wymagać od oferentów, aby uzyskali rejestrację w ramach określonego programu ekoetykiet.

3.1. Określenie przedmiotu zamówienia

Przedmiotem zamówienia jest produkt, usługa lub roboty budowlane, jakie zamawiający chce nabyć. Na ogół wynikiem procesu określania przedmiotu zamówienia będzie opis produktu, usługi lub robót budowlanych, jednak może on także przybrać formę definicji opartej na funkcjonalności lub wykonaniu (zob. sekcja 3.2.3).

3.1.1. Prawo wyboru

Z zasady zamawiający ma wolny wybór co do określenia przedmiotu zamówienia w jakikolwiek sposób, który spełnia jego oczekiwania. Prawodawstwo w dziedzinie zamówień publicznych w mniejszym stopniu dotyczy tego, co instytucje zamawiające kupują, a w większym sposobu dokonywania zakupów. Z tej przyczyny w żadnej z dyrektyw w sprawie zamówień publicznych nie ogranicza się przedmiotu zamówienia jako takiego.

Swoboda określania przedmiotu zamówienia nie jest jednak nieograniczona. W niektórych przypadkach wybór określonego produktu, usługi lub określonych robót budowlanych może zaburzyć równość szans przedsiębiorstw pod względem zamówień publicznych w całej UE. Muszą więc istnieć pewne zabezpieczenia.

Po pierwsze, zabezpieczenia te polegają na tym, że postanowienia Traktatu dotyczące niedyskryminacji, swobody świadczenia usług oraz swobodnego przepływu towarów mają zastosowanie we wszystkich przypadkach, a więc stosują się także do zamówień publicznych zgodnie z programami wyznaczonymi we wspomnianych dyrektywach lub do niektórych aspektów zamówień, które nie zostały wyraźnie ujęte w dyrektywach⁴⁰.

W praktyce oznacza to, iż zamawiający musi upewnić się, czy określenie przedmiotu zamówienia nie wpłynie na dostęp do przetargu innych wykonawców z UE lub z krajów o równorzędnych prawach⁴¹. Kolejne zabezpieczenie, zgodnie z zasadami udzielania zamówień publicznych, polega na tym, że specyfikacje techniczne nie mogą być sformułowane w dyskryminujący sposób. Dalsze wytyczne dotyczące sposobu spełnienia tego obowiązku przy stosowaniu specyfikacji środowiskowych znajdują się w sekcji 3.2 poniżej.

3.1.2 Dokonywanie oceny faktycznych potrzeb

Najważniejszym krokiem przed rozpoczęciem procedury udzielania zamówień jest ocenienie faktycznych potrzeb zamawiającego w świetle potencjalnego wpływu zamówienia na środowisko. Odpowiednie konsultacje z użytkownikami wewnętrznymi lub końcowymi mogą ujawnić, że można łatwo zastosować mniejsze ilości lub warianty bardziej przyjazne dla środowiska. W niektórych przypadkach najlepszym rozwiązaniem może być całkowita rezygnacja z zakupu.

Uzyskanie konsensusu w odniesieniu do zakresu potrzeb może pomóc zamawiającym w podejmowaniu na dalszych etapach procedury udzielania zamówień decyzji uwzględniających kwestie środowiskowe. Na przykład dużo łatwiej będzie wdrożyć system fakturowania pozwalający wyeliminować papierową formę dokumentów (tj. elektroniczny), jeżeli rozwiązanie to zostało powszechnie zaakceptowane w całej organizacji i jeżeli dokonano niezbędnych dostosowań administracyjnych. Podobnie dzięki wcześniejszemu porozumieniu dotyczącemu zadowalającej temperatury pomieszczeń w budynku określone zostaną parametry pod kątem wdrożenia bardziej rygorystycznych norm energetycznych w zamówieniach dotyczących modernizacji lub zarządzania obiektami.

Zamawiający może nie posiadać wszystkich informacji niezbędnych do oceny wpływu zamówienia na środowisko, ponieważ zwykle ocenę potrzeb przeprowadza się przed rozpoczęciem procedury udzielania zamówień. Aby uzyskać ogólny zarys wpływu na środowisko, jaki związany jest z

⁴⁰ Dalsze informacje na temat przepisów i zasad, które mają zastosowanie, można znaleźć w komunikacie wyjaśniającym Komisji dotyczącym prawa wspólnotowego obowiązującego w dziedzinie udzielania zamówień, które nie są lub są jedynie częściowo objęte dyrektywami w sprawie zamówień publicznych (Dz.U. C 179 z 1.8.2006, s. 2).

⁴¹ Np. wykonawców z krajów, które są związane Porozumieniem w sprawie zamówień rządowych WTO. Wykaz tych krajów można znaleźć na stronie http://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/memobs_e.htm

określonym produktem lub określoną usługą w całym cyklu życia, często warto zapoznać się na wczesnym etapie z odpowiednimi kryteriami dotyczącymi zielonych zamówień publicznych (zob. sekcja 3.5). W przypadku innych zamówień badanie rynku przeprowadzone przed procedurą udzielania zamówień pomoże określić potencjalne rozwiązania służące zminimalizowaniu wpływu zamówionych towarów lub usług na środowisko. Można je następnie porównać ze zidentyfikowanymi potrzebami.

3.1.3 Określenie najważniejszych rodzajów wpływu na środowisko

Każde zamówienie będzie wiązało się z odmiennym zbiorem potencjalnych czynników wpływu na środowisko, które trzeba uwzględnić. Zamówienia dotyczące dostaw, usług i robót budowlanych zasadniczo jednak pociągają za sobą nieco inne kwestie:

- zamówienia na dostawy:
 - wpływ na środowisko materiałów wykorzystanych do wytworzenia produktu oraz wpływ procesów produkcji;
 - wykorzystanie surowców odnawialnych w wytwarzaniu produktu;
 - zużycie energii i wody przez produkt podczas jego użytkowania;
 - trwałość/okres użytkowania produktu;
 - możliwość recyklingu/ponownego wykorzystania produktu po zakończeniu użytkowania;
 - pakowanie i transport produktu;

- zamówienia na usługi:
 - wiedza techniczna i kwalifikacje pracowników w odniesieniu do wykonania zamówienia w sposób przyjazny dla środowiska;
 - produkty/materiały wykorzystywane w świadczeniu usługi;
 - procedury zarządzania wprowadzone w celu zminimalizowania wpływu usługi na środowisko;
 - zużycie energii i wody oraz odpady wytworzone w wyniku świadczenia usługi;

- zamówienia na roboty budowlane:
 - oprócz wszystkich powyższych zagadnień zamówienia na roboty budowlane mogą mieć znaczny wpływ na środowisko, np. w odniesieniu do użytkowania gruntów lub planowania ruchu drogowego;
 - w przypadku niektórych projektów konieczne będzie przeprowadzenie formalnej oceny oddziaływania na środowisko i wykorzystanie jej wyników w zamówieniu;
 - dalsze szczegółowe wytyczne na temat zamówień na prace budowlane można znaleźć w rozdziale 7.

Box start

Ocena potencjału korzystania z energii słonecznej w Polsce

Częstochowa położona jest w jednym z najbardziej słonecznych regionów Polski - średnie roczne promieniowanie słoneczne wynosi tu 1,025 kWh/m². W celu zaspokojenia potrzeb

lokalnego szpitala rozpoczęto procedurę udzielania zamówień na instalację kolektorów słonecznych i podgrzewaczy wody (jednostek wykorzystujących energię słoneczną do podgrzewania wody). Średnie roczne oszczędności kosztów energii uzyskane przez szpital od czasu zainstalowania systemu kolektorów wynoszą 254 000 PLN (63 500 EUR).

Box end

3.1.4 Wybranie ekologicznego tytułu dla umowy

Ułatwia to oferentom szybkie rozpoznanie oczekiwań oraz przekazuje informacje o tym, że ważnym elementem zamówienia będzie efektywność środowiskowa produktu lub usługi.

Box start

Ekologiczny tytuł w Bremie, Niemcy

W 2010 r. przedsiębiorstwo państwowe z Bremy opublikowało zaproszenie do składania ofert pt. „Umowa ramowa w sprawie urządzeń biurowych przyjaznych dla środowiska”. Kryteria przetargu obejmowały stosowanie środków zarządzania środowiskowego i spełnienie kryteriów dotyczących ekoetykiet, takich jak określone w rozporządzeniu w sprawie Energy Star i w odniesieniu do oznakowania Blue Angel. Do zasad przetargu dostęp mają wszystkie wydziały i agencje miasta Bremy. Ekologiczny tytuł zaproszenia od początku sygnalizował ekologiczne priorytety miasta.

Box end

Stosowanie tytułów związanych ze środowiskiem niesie ze sobą przesłanie nie tylko dla potencjalnych dostawców, lecz także dla społeczności lokalnej oraz innych instytucji zamawiających.

Po ocenie faktycznych potrzeb, przeprowadzeniu wszelkich niezbędnych badań rynku i wybraniu odpowiedniego tytułu dla zamówienia zamawiający jest gotowy do opracowania specyfikacji swoich wymagań.

3.2. Środowiskowe specyfikacje techniczne

3.2.1. Specyfikacje techniczne

Po określeniu przedmiotu zamówienia należy go wyrazić w postaci wymiernych specyfikacji technicznych, które są ujęte w ogłoszeniu o zamówieniu lub dokumentacji przetargowej. Można to porównać do zmieniania szkicu w obraz. Specyfikacje techniczne spełniają dwie funkcje:

- zawierają opis przedmiotu zamówienia dla potrzeb rynku, tak aby przedsiębiorstwa mogły podjąć decyzję, czy są zainteresowane uczestnictwem w przetargu. W ten sposób pomagają określić poziom konkurencji;
- zawierają wymierne wymagania, według których oceniane będą oferty. Stanowią minimalne kryteria zgodności. Jeśli nie zostaną sformułowane w sposób jasny i poprawny, w

nieuchronny sposób doprowadzą do złożenia nieodpowiednich ofert. Oferty niezgodne ze specyfikacjami technicznymi trzeba odrzucić.

Specyfikacje techniczne muszą odnosić się do cech samych robót, dostaw lub usług będących przedmiotem zamówienia, a nie do ogólnych zdolności lub właściwości wykonawcy⁴². Bardzo ważne jest również to, żeby specyfikacje były jasne, rozumiane przez wszystkich wykonawców w ten sam sposób i aby podczas oceniania ofert zamawiający mógł zweryfikować ich zgodność ze specyfikacjami (zob. sekcja 3.6). Obowiązek przejrzystości oznacza, że specyfikacje techniczne muszą być wyraźnie wskazane w samej dokumentacji przetargowej⁴³.

Specyfikacje techniczne można sformułować poprzez odwołanie się do norm europejskich, międzynarodowych lub krajowych bądź w kategoriach wykonania lub funkcjonalności⁴⁴. Mogą również odnosić się do odpowiednich specyfikacji określonych w ekoetykietach⁴⁵. Dyrektywy w sprawie zamówień publicznych umożliwiają zamawiającemu sformułowanie specyfikacji technicznych pod kątem poziomów efektywności środowiskowej materiału, produktu, dostawy lub usługi⁴⁶. Na przykład zamawiający może wymagać, żeby komputer nie zużywał więcej niż określoną ilość energii na godzinę lub żeby pojazd nie emitował więcej niż określoną ilość zanieczyszczeń. Można również określić procesy lub metody produkcji towarów lub realizacji usług bądź robót budowlanych – tę możliwość omówiono w sekcji 3.3 poniżej.

Box start

Estońskie ministerstwo stosuje specyfikacje ekologiczne w odniesieniu do sprzątnia

W 2010 r. estońskie Ministerstwo Środowiska przeprowadziło przetarg na usługi w zakresie sprzątnia, włączając do specyfikacji technicznej następujące elementy:

- usługi w zakresie sprzątnia muszą być świadczone zgodnie z normą ISO 14001 lub równoważną;
- wszystkie plastikowe worki muszą ulegać biodegradacji;
- odpady należy sortować (opakowania, odpady organiczne itd.);
- papier toaletowy i ręczniki papierowe muszą być wyprodukowane z papieru pochodzącego z recyklingu.

Uzyskano obniżenie kosztu usługi o niemal 10% w stosunku do wcześniejszego zamówienia, w którym zastosowano te same specyfikacje techniczne.

Box end

⁴² Załącznik VI do dyrektywy 2004/18/WE i załącznik XXI do dyrektywy 2004/17/WE. Zob. również: sprawa C-532/06, *Emm. G. Lianakis AG przeciwko Dimos Alexandroupolis*, pkt 25-32.

⁴³ Zob. sprawa 225/98 *Komisja przeciwko Francji*, pkt 81 -83, w której specyfikacje techniczne określone wyłącznie przez odniesienie do klasyfikacji w prawodawstwie Francji uznano za pośrednio dyskryminujące.

⁴⁴ Artykuł 23 dyrektywy 2004/18/WE i art. 34 dyrektywy 2004/17/WE.

⁴⁵ Motyw (29) dyrektywy 2004/18/WE i motyw (42) dyrektywy 2004/17/WE.

⁴⁶ Załącznik VI do dyrektywy 2004/18/WE i załącznik XXI do dyrektywy 2004/17/WE.

3.2.2. Normy techniczne dotyczące środowiska

Normy odgrywają ważną rolę w projektowaniu produktów i procesów, a wiele norm obejmuje aspekty środowiskowe, takie jak procedury w zakresie zużycia energii lub gospodarowania odpadami. Odwołania do norm technicznych dotyczących środowiska można podać bezpośrednio w specyfikacji, co pomaga w wyraźnym określeniu przedmiotu zamówienia. Dyrektywy w sprawie zamówień publicznych zawierają odniesienia do norm europejskich lub krajowych, co stanowi jeden ze środków określania specyfikacji⁴⁷. W przypadku zastosowania odniesienia do normy musi mu towarzyszyć wyrażenie „lub równoważne”⁴⁸. Oznacza to, że instytucje zamawiające muszą rozpatrywać oferty oparte na równoważnych ustaleniach (równoważnych normach lub równoważnych rozwiązaniach, które nie są objęte certyfikacją zgodnie z określoną normą). W celu wykazania równoważności oferentom należy umożliwić przedstawienie dowodów w dowolnej formie (takiej jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów wykonanych przez uznany organ)⁴⁹.

Normy techniczne mogą przybierać różne formy - począwszy od pełnych norm europejskich (EN), poprzez europejskie aprobaty techniczne, wspólne specyfikacje techniczne, normy międzynarodowe i inne systemy referencji technicznych ustanowione przez europejskie organy normalizacyjne, aż po normy krajowe, krajowe aprobaty techniczne i krajowe specyfikacje techniczne. Normy są przydatne w zamówieniach publicznych, ponieważ są jasne, niedyskryminacyjne oraz zazwyczaj są opracowane w oparciu o proces obejmujący wiele różnych zainteresowanych podmiotów, w tym organy krajowe, organizacje zajmujące się środowiskiem, organizacje konsumenckie i sektor przemysłu. Zapewnia to szeroką akceptację rozwiązań technicznych przewidzianych w normach przyjętych w ten sposób.

Na poziomie europejskim normy przygotowują europejskie organy normalizacyjne: Europejski Komitet Normalizacyjny (CEN), Europejski Komitet Normalizacyjny Elektrotechniki (CENELEC)⁵⁰ oraz Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych (ETSI)⁵¹. Organy te czynnie promują włączanie aspektów środowiskowych do norm. Na przykład CEN opracował zestaw narzędzi znany jako ramy środowiskowe, który wykorzystywany jest przez komitety techniczne odpowiedzialne za normy. Strategiczny Organ Doradczy ds. Środowiska (SABE) ponosi ogólną odpowiedzialność za zapewnienie koordynacji w kwestiach związanych ze środowiskiem, w tym z europejską polityką środowiskową⁵². Sama Komisja Europejska również jest zaangażowana we wprowadzanie kryteriów ekologicznych do norm technicznych. Przyjęła komunikat w sprawie włączenia aspektów środowiskowych do normalizacji europejskiej⁵³.

3.2.3 Specyfikacje oparte na wykonaniu lub funkcjonalności

W dyrektywach w sprawie zamówień publicznych wyraźnie zezwala się instytucjom zamawiającym na dokonanie wyboru pomiędzy specyfikacjami opartymi na normach technicznych lub na wymogach w

⁴⁷ Artykuł 23 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2004/18/WE i art. 34 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2004/17/WE.

⁴⁸ Artykuł 23 dyrektywy 2004/18/WE i art. 34 dyrektywy 2004/17/WE.

⁴⁹ Artykuł 23 ust. 4 dyrektywy 2004/18/WE; art. 34 ust. 4 dyrektywy 2004/17/WE; zob. również sprawa 45/87 *Komisja przeciwko Irlandii*.

⁵⁰ Więcej informacji można znaleźć na stronie: <http://www.cenelec.org>.

⁵¹ Więcej informacji można znaleźć na stronie: <http://www.etsi.org>.

⁵² Więcej informacji można znaleźć na stronie: <http://www.cen.eu/sh/sabe>.

⁵³ COM(2004)130 „Włączenie aspektów środowiskowych do normalizacji europejskiej”.

zakresie wykonania lub funkcjonalności⁵⁴. Specyfikacja oparta na wykonaniu/funkcjonalności będzie zawierać opis pożądanego rezultatu i oczekiwanych wyników (np. pod względem jakości, ilości i rzetelności), w tym opis sposobu ich pomiaru. Nie będzie zawierać zaleceń co do nakładów ani metod pracy oferentów. Oferenci mogą zaproponować najodpowiedniejsze rozwiązanie. Podejście oparte na wykonaniu zazwyczaj pozwala na większą kreatywność rynkową i w niektórych przypadkach zachęci rynek do opracowania innowacyjnych rozwiązań technicznych.

Box start

Wynagradzanie efektywności energetycznej w maltańskich szkołach

W Pembroke na Malcie krajowy organ odpowiedzialny za szkoły (Fundacja na rzecz Szkół Jutra – FTS) postawił wymóg, aby nowy budynek szkolny był samowystarczalny energetycznie poprzez wykorzystanie produkcji energii odnawialnej na miejscu. Oferenci byli w stanie przedstawić różne rozwiązania służące osiągnięciu tego celu. W specyfikacji zawarte były również określone minimalne wymogi, na przykład dotyczące efektywności energetycznej i efektywności wykorzystania wody. Dodatkowe punkty przyznano w trakcie etapu udzielania zamówienia za jeszcze lepszą wydajność. Zwycięska oferta obejmowała instalację ogniw słonecznych i turbin wiatrowych o całkowitej mocy 35 000 kWh w ciągu pierwszych dziesięciu miesięcy obowiązywania umowy.

Box end

Box start

Określenie wyniku końcowego, lecz nie sposobu jego osiągnięcia

Jeśli zamawiający chce, aby w biurach w danym budynku temperatura utrzymywała się na określonym poziomie, może w tym celu podać bardzo szczegółowe specyfikacje dotyczące systemu grzewczego. Ewentualnie można stwierdzić, że temperatura w biurach musi utrzymywać się na stałym poziomie 20°C, i pozostawić dostawcom opracowanie różnych rozwiązań. Dostawcy będą mogli wówczas wybrać innowacyjne systemy grzewcze i wentylacyjne, które ograniczą zależność od paliw kopalnych.

Box end

Przy określaniu specyfikacji opartych na wynikach należy dokładnie zastanowić się nad metodą oceniania i porównywania ofert w sposób uczciwy i przejrzysty. Można poprosić oferentów o wskazanie sposobu, w jaki osiągnięte zostaną pożądane rezultaty i poziomy jakości określone w dokumentacji przetargowej. W przypadku powyższego przykładu można poprosić oferentów, aby opisali sposób, w jaki utrzymaliby pożądaną temperaturę w pomieszczeniach, oraz żeby dostarczyli dane techniczne potwierdzające wykonalność proponowanych metod. Równie ważne jest rozważenie sposobów wprowadzenia precyzyjnych warunków zamówienia do klauzul umownych. Więcej informacji na ten temat znajduje się w rozdziale 6.

⁵⁴ Artykuł 23 dyrektywy 2004/18/WE i art. 34 dyrektywy 2004/17/WE.

3.3 Określenie materiałów i metod produkcji

To, z czego i jak produkt jest wytwarzany lub jak wykonywane są usługi lub roboty budowlane może stanowić istotną składową jego wpływu na środowisko. Na mocy dyrektyw w sprawie zamówień publicznych materiały i metody produkcji mogą w wyraźny sposób zostać uwzględnione podczas określania specyfikacji technicznych⁵⁵. Ze względu jednak na to, że wszystkie specyfikacje techniczne muszą być związane z przedmiotem zamówienia, można zawrzeć w nich tylko takie wymagania, które są związane ze sposobem wytwarzania danego produktu oraz mają wpływ na jego cechy, niekoniecznie te widoczne.

Podobnie jak w przypadku pozostałych kryteriów instytucja zamawiająca musi zapewnić poszanowanie zawartych w Traktacie zasad niedyskryminacji, równego traktowania, przejrzystości i proporcjonalności przy określaniu materiałów lub metod produkcji.

3.3.1. Określanie materiałów

Instytucja zamawiająca ma prawo domagać się, aby kupowany produkt wytworzony został z określonego materiału lub zawierał określoną procentowo ilość materiału pochodzącego z recyklingu lub ponownie wykorzystanego. Można także określić, że żadne materiały ani substancje chemiczne zawarte w produkcie nie mogą być szkodliwe dla środowiska lub zdrowia. Osiąga się to najczęściej poprzez odwołanie do prawodawstwa ograniczającego stosowanie szkodliwych lub niebezpiecznych substancji, na przykład do dyrektywy w sprawie ograniczenia stosowania niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym⁵⁶ lub do rozporządzenia REACH⁵⁷.

Typowe przykłady zielonych zamówień publicznych obejmują ograniczenie stosowania określonych niebezpiecznych substancji w środkach czyszczących i wyrobach włókienniczych lub wprowadzenie wymogu, aby papier do kopiowania zawierał określony procent materiałów do ponownego przetworzenia uzyskanych od konsumentów.

Aby zapewnić poszanowanie zawartej w Traktacie zasady niedyskryminacji, takie ograniczenia należy oprzeć na obiektywnej ocenie ryzyka. Przydatnym źródłem są tu ekoetykiety i kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych, ponieważ opierają się na informacjach naukowych i ocenie cyklu życia materiałów i substancji zawartych w produktach i usługach objętych kryteriami.

Box start

Zakup papieru pochodzącego w 100% z recyklingu w Bułgarii

Bułgarskie Ministerstwo Środowiska i Wody postanowiło przy zamawianiu papieru do stosowania w swoim biurze sprecyzować, że zawartość włókien odzyskanych w wyniku recyklingu w tym papierze musi wynosić 100%. Przeprowadzone przed zamówieniem badanie

⁵⁵ Załącznik VI do dyrektywy 2004/18/WE i załącznik XXI do dyrektywy 2004/17/WE.

⁵⁶ Dyrektywa 2002/95/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie ograniczenia stosowania niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym.

⁵⁷ Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów.

rynku wykazało, że to przejście na papier bardziej przyjazny dla środowiska można przeprowadzić bez wzrostu ceny. W następstwie udanego zamówienia przeprowadzonego przez ministerstwo również bułgarska centralna jednostka zakupująca zawarła umowę ramową na dostarczanie kilku instytucjom publicznym papieru pochodzącego w 100% z recyklingu.

Box end

Box start

Węgierskie miasta wybierają mniej szkodliwe chemikalia

Węgierskie miasto Miskolc dążyło do zakupu bardziej ekologicznych rozwiązań alternatywnych w odniesieniu do kilku swoich potrzeb. Na przykład do celów odładzania ulic zimą miasto przeszło ze stosowania chlorku sodu na octan wapniowo-magnezowy (CMA), mniej żrącą substancję, która nie powoduje wzrostu poziomu sodu w wodzie pitnej. Do celów kontroli populacji komarów wybierane są raczej substancje, które zapobiegają rozmnażaniu się komarów, niż toksyczne chemikalia, które eliminują owady. Wymogi te wprowadzone są do specyfikacji technicznych dokumentacji przetargowej tego miasta.

Box end

3.3.2. Procesy i metody produkcji

Dyrektywy w sprawie zamówień publicznych pozwalają zamawiającemu na włączenie wymogów dotyczących procesów i metod produkcji do specyfikacji technicznych dotyczących zamówień na dostawę, usługi i roboty budowlane. Można zawrzeć w nich tylko takie wymagania, które są związane ze sposobem wytwarzania danego produktu oraz mają wpływ na jego cechy, niekoniecznie te widoczne. Można na przykład określić, że energię elektryczną należy wytwarzać ze źródeł odnawialnych lub że żywność powinna być produkowana z zastosowaniem metod ekologicznych, ponieważ te metody produkcji są powszechnie dostępne dla wykonawców w całej UE. Nie wolno jednak nalegać na proces produkcji, który jest zastrzeżony przez jednego dostawcę lub w inny sposób jest dostępny tylko dla jednego dostawcy – bądź dla dostawców w jednym kraju lub regionie.

Szczególne znaczenie ma zasada proporcjonalności – w jaki sposób można zagwarantować, że wymogi ustalone w odniesieniu do procesów produkcji faktycznie przyczyniają się do osiągnięcia celów środowiskowych, które próbuje się promować? Skrupulatna analiza cyklu życia towarów, usług lub robót budowlanych będących przedmiotem zamówienia będzie pomocna w opracowaniu odpowiednich specyfikacji procesów i metod produkcji.

Ocena cyklu życia umożliwia przeprowadzenie analizy wpływu produktów na środowisko w trakcie całego ich cyklu życia. Obejmuje zatem wydobycie i rafinację surowców, wytwarzanie i inne etapy produkcji oraz użytkowanie i unieszkodliwienie. Przeprowadzenie oceny cyklu życia w odniesieniu do pojedynczego zamówienia oznacza istotny dodatkowy wysiłek. W kryteriach stanowiących podstawę ekoetykiet zazwyczaj wykorzystuje się ocenę cyklu życia dotyczącą odpowiednich grup produktów i usług. Kryteria te mogą pomóc w określeniu stosownych kryteriów dla procesów i metod produkcji.

W kryteriach UE dotyczących zielonych zamówień publicznych uwzględnione są te ustalenia i określone są właściwe metody produkcji w odniesieniu do niektórych grup produktów i usług, w tym energii elektrycznej, żywności i mebli.

Box start

Komisja Europejska stawia wysoko poprzeczkę dostawcom mebli

W swoich zamówieniach na dostawy mebli (do biur, pomieszczeń przeznaczonych do żywienia zbiorowego, sal posiedzeń i placówek opieki nad dziećmi) Komisja Europejska uwzględnia kilka wymogów środowiskowych, które dotyczą całego cyklu życia. W odniesieniu do każdego etapu cyklu życia mebla dostawcy muszą zobowiązać się do przestrzegania kryteriów zrównoważonego rozwoju w zakresie: pochodzenia wykorzystanego drewna, braku metali ciężkich, wyeliminowania odpadów produkcyjnych niewykorzystywanych ponownie na miejscu, redukcji emisji lotnych związków organicznych (LZO) i formaldehydu, systemów pakowania, optymalizacji załadunku podczas transportu i składowania oraz korzystania ze zintegrowanego transportu drogowo-kolejowego. Każdemu elementowi umeblowania biurowego musi towarzyszyć arkusz informacyjny na temat konserwacji oraz utylizacji produktów wycofanych z eksploatacji.

Box end

3.4 Korzystanie z ofert wariantowych

Oferty wariantowe, zwane również wariantami, stanowią sposób wprowadzenia większej elastyczności do specyfikacji, czego efektem może być zaproponowanie rozwiązań bardziej przyjaznych dla środowiska. Podejście polegające na stosowaniu ofert wariantowych oznacza, że zamawiający umożliwia oferentom przedstawienie alternatywnego rozwiązania, które spełnia ustalone minimalne wymagania, ale może nie być w pełni zgodne ze specyfikacją. Zarówno oferty wariantowe, jak i standardowe są następnie oceniane w oparciu o ten sam zestaw kryteriów udzielenia zamówienia, aby określić ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie.

Podejście to może być przydatne, gdy na przykład nie ma się pewności co do wpływu alternatywnego produktu lub usługi na koszty lub co do tego, czy wprowadzenie do zamówienia na prace budowlane bardziej rygorystycznych norm izolacji opóźni termin realizacji zamówienia. Można również zezwolić oferentom na przedłożenie więcej niż jednej oferty – oferty standardowej i oferty wariantowej.

Aby móc akceptować oferty wariantowe w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego, trzeba:⁵⁸

- zaznaczyć w ogłoszeniu o zamówieniu, że dozwolone jest składanie ofert wariantowych;
- określić wymagania minimalne, które muszą spełniać oferty wariantowe;
- określić wszelkie szczególne wymagania dotyczące składania ofert wariantowych (takie jak wymóg złożenia oferty wariantowej w oddzielnej, odpowiednio oznaczonej kopercie lub postanowienie, że wariant można przedłożyć wyłącznie w połączeniu z ofertą standardową);
- udzielić zamówienia na podstawie oferty najkorzystniejszej ekonomicznie.

⁵⁸ Artykuł 24 dyrektywy 2004/18/WE i art. 36 dyrektywy 36/17/WE.

3.5 Stosowanie kryteriów dotyczących ekoetykiety i zielonych zamówień publicznych

Kryteria UE dotyczące zielonych zamówień publicznych mają być włączane bezpośrednio do dokumentacji przetargowej i obejmują informacje na temat metod weryfikacji. Są one regularnie uaktualniane i stopniowo tłumaczone na wszystkie urzędowe języki UE.

Jak przedstawiono w skrócie w sekcji 1.4, ekoetykiety oraz unijne i krajowe zbiory kryteriów dotyczące zielonych zamówień publicznych są źródłami informacji przydatnymi przy opracowywaniu wymogów dotyczących oferty.

W kontekście specyfikacji technicznych ekoetykiety można wykorzystać na dwa różne sposoby:⁵⁹

- jako pomoc w opracowaniu własnych specyfikacji technicznych w celu określenia cech nabywanych towarów lub usług;
- aby sprawdzić zgodność z powyższymi wymogami poprzez przyjęcie, że etykieta stanowić będzie dowód zgodności ze specyfikacjami technicznymi.

3.5.1 Warunki dotyczące stosowania ekoetykiety

Aby móc wykorzystywać ekoetykiety w specyfikacji technicznej, trzeba spełnić określone warunki:

- etykiety te muszą być właściwe do określenia cech produktu lub usługi. Oznacza to, że zastosować można tylko te specyfikacje ekoetykiety, które odnoszą się do przedmiotu zamówienia. Jeżeli ekoetykiety obejmują kryteria, które odnoszą się do ogólnych praktyk zarządzania przedsiębiorstwem wytwarzającym produkt lub oferującym usługę, na ogół nie kwalifikują się jako specyfikacje techniczne;
- wymogi dla etykiety muszą opierać się na informacjach naukowych;
- wymogi muszą być przyjęte z zastosowaniem podejścia partycypacyjnego⁶⁰ i być dostępne dla wszystkich zainteresowanych podmiotów.

Nie można wymagać od oferentów, aby uzyskali rejestrację w ramach określonego programu ekoetykiety, i zawsze trzeba akceptować równoważne środki weryfikacji zgodności z wymogami (takie jak dokumentacja techniczna producenta lub raport z testów wykonanych przez uznany organ).

Box start

Duńskie miasto stawia na ekoetykiety

Duńskie miasto Kolding z dużym powodzeniem włącza kryteria oznakowania ekologicznego UE oraz innych ekoetykiety do wszystkich swoich działań w zakresie zamówień produktów

⁵⁹ Potencjalne zastosowanie ekoetykiety w ocenie kryteriów udzielenia zamówienia omówiono w rozdziale 5.

⁶⁰ Artykuł 23 ust. 6 dyrektywy 2004/18/WE stanowi, że w procedurze przyjmowania ekoetykiety powinny móc wziąć udział wszystkie zainteresowane strony, takie jak organy rządowe, konsumenci, producenci dystrybutorzy oraz organizacje związane z ochroną środowiska.

opatrzonych etykietami. Obowiązujące kryteria dotyczące ekoetykiet są wprowadzane bezpośrednio do specyfikacji technicznych lub kryteriów udzielenia zamówienia. Kopia licencji potwierdzającej posiadanie ekoetykiety jest uznawana za pełne potwierdzenie spełnienia kryteriów, ale akceptowana jest również dokumentacja alternatywna. Ostatnie zamówienia, w których wykorzystano kryteria dotyczące ekoetykiet, obejmują: środki czyszczące, papier do kopiowania, odzież służbową, usługi pralnicze (w odniesieniu do używanych detergentów), usługi drukarskie (w odniesieniu do używanego papieru), bibułę i zarządzanie taborem samochodowym (w odniesieniu do używanych smarów).

Box end

Box start

Czeskie zielone zamówienia publiczne obejmują produkty opatrzone ekoetykietami

W 2010 r. rząd czeski przyjął decyzję potwierdzającą instrukcję dla ministerstw krajowych, zgodnie z którą do zamówień należy wprowadzać kryteria środowiskowe. Identyczną praktykę zalecono pozostałym organom państwowym, a Ministerstwo Środowiska odpowiada za gromadzenie danych na ten temat. Opracowano szczegółową metodykę zakupów produktów informatycznych i mebli o ograniczonym wpływie na środowisko. Z najnowszych danych wynika, że na produkty opatrzone ekoetykietami ministerstwa wydają około 20 mln EUR rocznie, przy czym największą część zakupów produktów z ekoetykietami stanowią kotły, urządzenia informatyczne oraz papier i materiały biurowe.

Box end

3.6 Weryfikacja zgodności

Niezależnie od tego, czy przy opracowywaniu specyfikacji zamawiający opiera się na normach technicznych, ekoetykietach, unijnych lub krajowych kryteriach dotyczących zielonych zamówień publicznych, szczególną uwagę należy poświęcić sposobowi weryfikacji twierdzeń oferentów. W dokumentacji przetargowej należy z wyprzedzeniem określić rodzaje dowodów zgodności, które oferenci mogą przedkładać. W tym celu często zapewnia się orientacyjny wykaz takich dowodów i informuje, że przyjmowane będą również inne równoważne formy dowodów.

Wymogi środowiskowe są często złożone i ocena zgodności w niektórych przypadkach wymaga specjalistycznej wiedzy technicznej. W przypadku wielu specyfikacji środowiskowych istnieją jednak środki weryfikacji zgodności, które nie wymagają angażowania ekspertów technicznych.

Na przykład:

- unijne i inne kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych zawierają odwołania do **obowiązkowego prawodawstwa w dziedzinie ochrony środowiska**, do którego muszą stosować się wszyscy wykonawcy w UE, np. do dyrektywy w sprawie ograniczenia stosowania niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym lub rozporządzeń REACH i CLP. Oferent zwykle będzie udostępniał dowody zgodności z tymi przepisami lub właściwymi krajowymi przepisami wdrażającymi, ponieważ zgodność ta jest podstawowym wymogiem prowadzenia działalności gospodarczej w UE;

- W przypadku stosowania kryteriów stanowiących podstawę **ekoetykiety**, produkty lub usługi opatrzone daną etykietą można uznać za zgodne z wymogami. Dowodem zgodności mogą być również wyniki testów, dokumentacja techniczna lub oświadczenie producenta, dostawcy lub usługodawcy;
- **deklaracje środowiskowe produktu** mogą stanowić przydatny sposób oceniania zgodności ze środowiskowymi specyfikacjami technicznymi. Dostarczają informacji na temat wpływu produktu lub usługi na środowisko w całym cyklu życia. w odniesieniu do deklaracji środowiskowych istnieje norma ISO⁶¹, do której – lub do równoważnych norm – można się odnieść.
- Przy stosowaniu środowiskowych norm technicznych można wykorzystać procedury oceny zgodności dotyczące odpowiednich norm poprzez przyjęcie **certyfikacji** jako jednego z rodzajów dowodu zgodności produktu. W ramach różnych norm określone są różne rodzaje systemów certyfikacji, które powinny być wymienione na stronie internetowej organu normalizacyjnego.

Dalsze omówienie weryfikacji w kontekście kryteriów udzielenia zamówienia, w oparciu o stosowne orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, znajduje się w rozdziale 5.

⁶¹ ISO / TR 14025 *Etykiety i deklaracje środowiskowe - deklaracje środowiskowe typu III - zasady i procedury.*

Rozdział 4 – Wybór dostawców, usługodawców i przedsiębiorców budowlanych

Streszczenie

- Dopuszczalne jest wykluczenie przedsiębiorstw, które naruszyły prawo ochrony środowiska, jeśli zgodnie z prawodawstwem krajowym stanowi to wykroczenie zawodowe.
- Jeśli chodzi o kryteria zdolności technicznej, to wcześniejsze doświadczenia przedsiębiorstwa oraz kwalifikacje zawodowe jego pracowników stanowią dobre podstawy dla uwzględnienia kwestii ekologicznych.
- W celu sprawdzenia, czy przedsiębiorstwa są w stanie realizować środki zarządzania środowiskowego związane z danym zamówieniem, instytucje zamawiające mogą zwrócić się do nich z prośbą o przedstawienie ich zdolności technicznych w tym zakresie.
- Systemy zarządzania środowiskowego, takie jak EMAS, mogą stanowić (jako jeden ze sposobów) potwierdzenie tych zdolności technicznych. Wprowadzenie wymogu zgodności z konkretnym systemem zarządzania środowiskowego jest niedozwolone.

4.1 Wprowadzenie

Kryteria kwalifikacji dotyczą przede wszystkim zdolności oferenta do zrealizowania zamówienia, do przetargu o które przystąpił. Przy ocenie zdolności do zrealizowania zamówienia instytucje zamawiające mogą wziąć pod uwagę określone doświadczenie i kompetencje związane z aspektami środowiskowymi, które są istotne dla przedmiotu zamówienia. Mogą też wykluczyć wykonawców, którzy w niektórych przypadkach naruszają prawo ochrony środowiska, a także – wyłącznie w odniesieniu do zamówień dotyczących usług i robót budowlanych – wystosować specjalne zapytanie o ich zdolność do stosowania środków zarządzania środowiskowego w trakcie realizacji zamówienia.

4.2. Kryteria wykluczania

Kryteria wykluczania dotyczą okoliczności, w jakich może znaleźć się dany wykonawca, a które zazwyczaj powodują, że instytucja zamawiająca nie zawrze z nim żadnej transakcji⁶².

⁶² Np. jeżeli wykonawca:

- jest w stanie upadłości lub likwidacji,
- popełnił poważne wykroczenie zawodowe,
- nie zapłacił podatków lub składek na ubezpieczenie społeczne.

Wszystkie przypadki, w jakich instytucja zamawiająca **może** wykluczyć wykonawcę, wymienione zostały w dyrektywach w sprawie zamówień publicznych. W niektórych szczególnie poważnych przypadkach przestępstw wykluczenie jest obowiązkowe⁶³.

Aby uwzględnić zachowanie wykonawców działających na szkodę środowiska, można powołać się na dwa przepisy dotyczące kryteriów wykluczania:

- skazanie orzeczeniem kończącym postępowanie w sprawie za przestępstwo w zakresie etyki zawodowej⁶⁴ lub
- dowiedzione poważne wykroczenie zawodowe⁶⁵.

Przypadek niezgodności z prawodawstwem w dziedzinie ochrony środowiska może zgodnie z prawem krajowym stanowić wykroczenie zawodowe, umożliwiając wykluczenie danego przedsiębiorstwa. Zamawiający nie może wykorzystać tej podstawy wykluczenia, jeżeli w przepisach krajowych dane naruszenie nie jest zrównane z wykroczeniem zawodowym. Ponadto przy stosowaniu tej podstawy wykluczenia organ publiczny musi uwzględnić zasadę proporcjonalności i w tym celu rozważyć wszystkie istotne okoliczności i wszelkie środki podjęte przez wykonawcę w celu naprawienia negatywnej sytuacji wpływającej na kwalifikowanie się wykonawcy (na przykład ile czasu upłynęło od wykroczenia zawodowego, czy osoby odpowiedzialne nadal są zatrudnione w przedsiębiorstwie itd.). Wiele instytucji zamawiających wymaga od kandydatów lub oferentów podpisania deklaracji, aby zagwarantować, że żadna z podstaw wykluczenia nie ma do nich zastosowania.

Box start

Wykluczenie z przetargów za wielokrotne naruszenie prawa ochrony środowiska

Na przykład w oparciu o dyrektywę w sprawie zamówień publicznych przedsiębiorstwo zajmujące się unieszkodliwianiem odpadów, które wielokrotnie naruszyło przepisy dotyczące ochrony środowiska, za co nałożone zostały na nie kary administracyjne, mogłoby zostać wykluczone z powodu poważnego wykroczenia zawodowego. Miałoby to zastosowanie, gdyby naruszenie przepisów dotyczących ochrony środowiska było określone w prawodawstwie krajowym jako wykroczenie zawodowe.

Box end

⁶³ Np. jeżeli przedsiębiorstwo lub jednego z jego przedstawicieli skazano za udział w organizacji przestępczej, korupcję, oszustwo lub pranie pieniędzy (art. 54 dyrektywy 2004/17/WE i art. 45 dyrektywy 2004/18/WE).

⁶⁴ Artykuł 45 ust. 2 lit. c) dyrektywy 2004/18/WE i art. 53 ust. 3 dyrektywy 2004/17/WE.

⁶⁵ Artykuł 45 ust. 2 lit. d) dyrektywy 2004/18/WE i art. 54 ust. 4 dyrektywy 2004/17/WE.

4.3. Kryteria kwalifikacji

4.3.1. Zdolność techniczna związana ze środowiskiem

Dyrektywy w sprawie zamówień publicznych zawierają wyczerpujący wykaz dowodów, których instytucja zamawiająca może wymagać w celu sprawdzenia zdolności technicznej przedsiębiorstw do zrealizowania zamówienia⁶⁶.

Kompetencje techniczne związane ze środowiskiem mogą obejmować kompetencje techniczne w zakresie minimalizowania wytwarzania odpadów, unikania wycieku/ulatniania się zanieczyszczeń, ograniczenia zużycia paliw lub minimalizowania zakłóceń siedlisk naturalnych. W praktyce kompetencje te związane są z następującymi pytaniami.

- Czy przedsiębiorstwo ma wcześniejsze doświadczenie związane z realizacją zamówień obejmujących aspekty środowiskowe?
- Czy przedsiębiorstwo zatrudnia pracowników z wymaganym wykształceniem, kwalifikacjami zawodowymi i doświadczeniem, aby sprostać środowiskowym elementom zamówienia, lub czy ma dostęp do takich osób?
- Czy przedsiębiorstwo posiada niezbędne urządzenia techniczne dla celów zapewnienia ochrony środowiska lub czy ma dostęp do takich urządzeń?
- Czy przedsiębiorstwo posiada środki zapewniające jakość środowiskowych aspektów zamówienia (np. dostęp do odpowiednich instytucji i środków technicznych)?

W ramach kryteriów dotyczących zdolności technicznej użytecznym instrumentem łączącym kryteria środowiskowe jest **dokumentacja dotycząca zrealizowanych zamówień**. Można wykorzystać to kryterium, aby spytać o wcześniejsze doświadczenia przedsiębiorstw w realizacji zamówień z podobnymi wymogami środowiskowymi. Należy przy tym dopilnować, żeby jasno określony był rodzaj informacji uznawanych za istotne oraz dowody, jakie oferenci będą musieli przedłożyć.

Box start

Ekologiczny projekt budowlany i budowa

Jeżeli instytucja zamawiająca chce upewnić się, że nowy budynek publiczny budowany jest zgodnie z wysokimi standardami efektywności środowiskowej, warto poprosić architektów przystępujących do przetargu o przedstawienie dokumentacji potwierdzającej wcześniejsze doświadczenie w zakresie projektowania podobnych budynków. Mogą to być na przykład referencje od poprzednich klientów z sektora publicznego lub prywatnego.

Podobnie w przypadku, gdy obiekt komunalny ma zostać wzniesiony na obszarze ekologicznie wrażliwym, instytucja zamawiająca może poprosić o udowodnienie, że przedsiębiorstwo ma wcześniejsze doświadczenie w zakresie prowadzenia prac budowlanych w takich właśnie warunkach.

⁶⁶ Artykuł 48 dyrektywy 2004/18/WE. Artykuły 53 i 54 dyrektywy 2004/17/WE zawierają wymóg, aby kwalifikacja oferentów odbywała się zgodnie z „obiektywnymi zasadami i kryteriami dostępnymi dla zainteresowanych wykonawców”.

Box end

W pozostałych przypadkach aspekty środowiskowe można uwzględnić poprzez zbadanie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych pracowników odpowiedzialnych za realizację zamówienia. Wymogi te są niezmiernie istotne przy zamówieniach, gdzie realizację celów środowiskowych można osiągnąć wyłącznie poprzez odpowiednie przeszkolenie pracowników.

Box start

Upewnienie się co do kompetencji zawodowych osób usuwających azbest

W wielu budynkach w Europie nadal można spotkać izolacje z azbestu. W trakcie prac konserwacyjnych w takich budynkach bardzo ważne jest, aby odpowiednio wykwalifikowani wykonawcy dokonywali bezpiecznego usunięcia elementów azbestowych. W niektórych państwach członkowskich istnieją systemy licencjonowania wykonawców specjalizujących się w tego typu pracach, aby mogli oni udowodnić posiadane kompetencje. Włączenie do kryteriów kwalifikacji wymogu posiadania przez wykonawców odpowiednich umiejętności do tego typu prac, potwierdzonych posiadaniem licencji wydanej przez właściwy organ lub równoważnego dowodu, stanowi istotny element pozwalający na zminimalizowanie zagrożeń dla zdrowia, bezpieczeństwa i środowiska, które wiążą się z realizacją takich prac.

Box end

Wreszcie wyłącznie w przypadku zamówień na usługi i roboty budowlane dyrektywy w sprawie zamówień publicznych umożliwiają wystosowanie na etapie wyboru zapytania dotyczącego konkretnie środków zarządzania środowiskowego, które przedsiębiorstwo będzie mogło zastosować podczas realizacji zamówienia⁶⁷. Ogranicza się to do „stosownych przypadków”, dlatego jeżeli środki zarządzania środowiskowego nie są istotne dla danego zamówienia, nie można prosić przedsiębiorstwa, żeby wykazało zdolność ich zastosowania. Na przykład zapytanie przedsiębiorstwa o zdolność zastosowania środków oszczędzania energii w zamówieniach na roboty budowlane można byłoby uznać za związane z przedmiotem zamówienia. Jednym ze sposobów wykazania zdolności do zastosowania takich środków jest certyfikacja w ramach systemu zarządzania środowiskowego⁶⁸.

4.3.2. Systemy zarządzania środowiskowego

Każda organizacja (publiczna lub prywatna), która chce poprawić swoją ogólną efektywność środowiskową, może podjąć decyzję o uruchomieniu systemu zarządzania środowiskowego.

Systemy zarządzania środowiskowego to narzędzia organizacyjne, których celem jest poprawa ogólnej efektywności środowiskowej zaangażowanych w nie organizacji. Pozwalają one organizacjom na uzyskanie pełnego obrazu swojego wpływu na środowisko; pomagają skoncentrować się znaczących czynnikach wpływu i dobrze nimi zarządzać poprzez stałe zwiększanie efektywności środowiskowej. Obszarami wymagającymi poprawy mogą być: wykorzystywanie zasobów

⁶⁷ Artykuł 48 ust. 2 lit. f) dyrektywy 2004/18/WE i art. 52 ust. 3 dyrektywy 2004/17/WE.

⁶⁸ Artykuł 50 dyrektywy 2004/18/WE oraz art. 52 ust. 3 dyrektywy 2004/17/WE – trzeba również przyjąć inne dowody potwierdzające stosowanie równoważnych środków zarządzania środowiskowego.

naturalnych, takich jak woda i energia; szkolenie pracowników; stosowanie metod produkcji przyjaznych dla środowiska i dokonywanie zakupów bardziej ekologicznych materiałów biurowych.

Organizacja prowadząca system zarządzania środowiskowego może ubiegać się o wydanie certyfikatu w ramach jednego z dwóch głównych systemów zarządzania środowiskowego stosowanych w UE: systemu ekozarządzania i audytu (EMAS)⁶⁹ lub europejskiej/międzynarodowej normy dotyczącej systemów zarządzania środowiskowego (EN/ISO 14001). System EMAS stosują przede wszystkim organizacje z obiektami na terenie UE lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, chociaż może być wykorzystywany również przez organizacje i obiekty zlokalizowane w innych miejscach. Norma ISO jest dostępna dla organizacji na całym świecie. W Europie istnieje około 89 000 organizacji objętych certyfikatem ISO 14001 oraz około 4 500 organizacji i 7 500 obiektów objętych certyfikatem EMAS.

Certyfikacja EMAS obejmuje wymogi EN/ISO 14001 oraz dodatkowe elementy odnoszące się do przeglądu i audytu, zaangażowania pracowników, stałej poprawy efektywności środowiskowej, a także komunikacji ze społeczeństwem i pracownikami.

4.3.3. Systemy zarządzania środowiskowego i zdolność techniczna

W dyrektywach w sprawie zamówień publicznych wyraźnie stwierdza się, że środki zarządzania środowiskowego mogą w uzasadnionych przypadkach służyć przedsiębiorstwom jako dowód posiadania zdolności technicznych w odniesieniu do zamówień na usługi i roboty budowlane⁷⁰. Uzasadnione przypadki to takie, w których charakter robót budowlanych lub usług uzasadnia zastosowanie środków lub systemów zarządzania środowiskowego podczas realizacji zamówienia publicznego. Oczywiście środki te bezpośrednio wiążą się z realizacją zamówienia. Niedozwolone jest stawianie wymogu spełnienia kryteriów kwalifikacji, które nie są związane z realizacją zamówienia. Certyfikaty EMAS można wykorzystać jako dowód posiadania przez przedsiębiorstwo zdolności do stosowania środków zarządzania środowiskowego. Należy uznawać również normy EN/ISO 14001 lub inne systemy zgodne z właściwymi międzynarodowymi lub europejskimi normami w zakresie certyfikacji i zarządzania środowiskowego. Przedsiębiorstwa mogą także mieć możliwość wykazania — nawet bez certyfikatu — że stosują równoważne środki zarządzania środowiskowego. Ważna jest istota środków, które mają być stosowane. Należy rozpatrzyć dowody przedstawione w tym celu.

Oznacza to, że instytucje zamawiające w żadnym przypadku nie mogą wymagać od przedsiębiorstw posiadania rejestracji EMAS lub ISO lub spełniania (w pełnym zakresie) wymogów związanych z dokonaniem rejestracji.

Stosowanie systemu zarządzania środowiskowego nie ogranicza się do przedstawienia dowodu posiadania zdolności technicznej do realizacji środków zarządzania środowiskowego. W przypadku

⁶⁹ Rozporządzenie (WE) nr 1221/2009 w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekozarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS).

⁷⁰ Zgodnie z art. 48 ust. 2 lit. f) dyrektywy 2004/18/WE instytucja zamawiająca może wykorzystać jako kryterium kwalifikacji „w odniesieniu do zamówień publicznych na roboty budowlane oraz zamówień publicznych na usługi oraz wyłącznie w stosownych przypadkach, wskazanie środków zarządzania środowiskiem, które wykonawca będzie mógł zastosować podczas realizacji zamówienia”. Artykuł 50 dyrektywy 2004/18/WE i art. 52 ust. 3 dyrektywy 2004/17/WE odnosi się do norm zarządzania środowiskowego takich jak EMAS.

gdy instytucja zamawiająca ustali inne środowiskowe kryteria kwalifikacji, o których mowa w sekcji 4.3.1 (na przykład wymogi dotyczące urządzeń technicznych lub szkolenia pracowników), system zarządzania środowiskowego może posłużyć za dowód zdolności, jeżeli zawiera właściwe informacje na temat określonych wymogów.

Również w tej sytuacji ważne jest rozpatrzenie faktycznych elementów zdolności technicznej objętych takimi systemami, które są istotne dla przedmiotu zamówienia, a nie tylko fakt certyfikacji prowadzonej przez osoby trzecie⁷¹. Przy określaniu wymogów dotyczących środków zarządzania środowiskowego, które mają być stosowane, należy mieć na uwadze zasadę proporcjonalności – w przypadku zamówienia o niskiej wartości i niewielkim wpływie tego rodzaju wymogi mogą nie być stosowne.

Box start

Litewski urząd ds. dróg poszukuje zdolności środowiskowej

W ramach postępowań o udzielenie zamówienia na budowę dróg i autostrad litewski urząd ds. dróg wymaga przedstawienia dowodów potwierdzających zdolność do stosowania środków zarządzania środowiskowego. Są one oceniane jako część kryteriów zdolności technicznej. Przyjmowane są certyfikaty EMAS, ISO 14001 bądź inne równoważne certyfikaty lub dowody.

Box end

⁷¹ W sprawie T-331/06 *Evropaïki Dynamiki przeciwko Europejskiej Agencji Środowiska* (pkt 76) Trybunał uznał, że fakt weryfikacji przez osobę trzecią może być podstawą do przyznania większej liczby punktów podczas oceny jakości norm zarządzania środowiskiem danego przedsiębiorstwa. Dalsza dyskusja na ten temat znajduje się w rozdziale 5.

Rozdział 5 – Ocena ofert

Streszczenie

- Możliwe jest zastosowanie środowiskowych kryteriów udzielenia zamówień, pod warunkiem że kryteria te:
 - są powiązane z przedmiotem zamówienia;
 - nie dają instytucji zamawiającej nieograniczonej swobody wyboru;
 - są wyraźnie wymienione w ogłoszeniu o zamówieniu i w dokumentacji przetargowej razem z ich znaczeniem i wszelkimi obowiązującymi podkryteriami;
 - nie są kryteriami kwalifikacji (np. dotyczącymi doświadczenia lub ogólnej zdolności);
 - są zgodne z podstawowymi zasadami prawa UE.
- Na etapie udzielenia zamówienia zamawiający może przyznawać punkty, aby przyznać wyższą ocenę efektywności środowiskowej przekraczającej minimalny wymóg określony w specyfikacji. Nie ma określonej maksymalnej wartości znaczenia, jakie można przyznać kryteriom środowiskowym.
- Przyjęcie podejścia opartego na rachunku kosztów cyklu życia daje obraz faktycznych kosztów zamówienia. Uwzględnienie w ocenie kosztów zużycia energii i wody, obsługi technicznej i unieszkodliwiania może doprowadzić do stwierdzenia, że wariant bardziej ekologiczny jest także tańszy w ciągu całego cyklu życia.

5.1. Ogólne zasady udzielenia zamówienia

5.1.1. Kryteria udzielenia zamówienia

Na etapie udzielenia zamówienia instytucja zamawiająca ocenia jakość ofert i porównuje koszty.

Przy ocenie jakości złożonych ofert stosuje się wcześniej ustalone i opublikowane kryteria udzielenia zamówienia, aby podjąć decyzję, która oferta jest najlepsza. Zgodnie z dyrektywami w sprawie zamówień publicznych zamawiający ma do dyspozycji dwie możliwości: można porównać oferty w oparciu wyłącznie o najniższe ceny lub udzielić zamówienia na podstawie „**oferty najkorzystniejszej ekonomicznie**”, co oznacza, że pozostałe kryteria udzielenia zamówienia zostaną wzięte pod uwagę łącznie z ceną.

Dodatkowe kryteria udzielenia zamówienia w oparciu o ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie mogą obejmować kryteria środowiskowe. Co więcej, niewyczerpujący wykaz przykładów zawarty w dyrektywach umożliwia instytucjom zamawiającym ocenę: jakości, ceny, wartości technicznej,

właściwości estetycznych i funkcjonalnych, aspektów środowiskowych, kosztów bieżących, gospodarności, serwisu posprzedażnego i pomocy technicznej, terminu dostarczenia lub czasu dostarczenia lub realizacji.

Nie każde pojedyncze kryterium udzielenia zamówienia musi zapewniać korzyść ekonomiczną instytucji zamawiającej⁷². Czynniki o charakterze nie w pełni gospodarczym, w tym szereg czynników środowiskowych, mogą wpływać na wartość oferty z punktu widzenia instytucji zamawiającej.

Ze względu na fakt, iż najlepszą ofertę zwykle wybiera się w oparciu o kilka różnych podkryteriów, można zastosować kilka technik w celu porównania różnych podkryteriów i określenia ich znaczenia. Techniki te obejmują porównanie macierzy, względne znaczenie kryteriów oceny ofert i systemy bonus-malus.

Określenie kryteriów udzielenia zamówienia, które będą stosowane, oraz znaczenia przypisanego każdemu z nich leży w gestii instytucji zamawiającej. Pewne ważne zasady dotyczące kryteriów udzielenia zamówienia opracowano w ramach orzecznictwa:

1. Kryteria udzielenia zamówienia muszą być powiązane z przedmiotem zamówienia

Chociaż instytucje zamawiające mają swobodę określenia przedmiotu zamówienia i odpowiedniego wyboru kryteriów udzielenia zamówienia, to niedozwolone jest stosowanie kryteriów, które odnoszą się do kwestii wykraczających poza zakres postępowania o udzielenie zamówienia.

Box start

Obecność lub brak powiązania

W orzeczeniu Trybunału Sprawiedliwości w sprawie zakupu autobusów (sprawa Concordia Bus) Trybunał uznał, że kryteria udzielenia zamówienia dotyczące poziomu emisji tlenu azotu i poziomu hałasu autobusów, które mają być wykorzystywane dla celów transportu miejskiego, należy uznać za związane z przedmiotem zamówienia.⁷³

W orzeczeniu w sprawie zakupu energii elektrycznej kryterium udzielenia zamówienia związane z ilością energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii, stanowiącej **nadwyżkę** w stosunku do przewidywanego jej zużycia przez instytucję zamawiającą, zostało uznane za niedopuszczalne, ponieważ nie było powiązane z przedmiotem zamówienia⁷⁴.

Box end

2. Kryteria udzielenia zamówienia nie mogą dawać nieograniczonej swobody wyboru

⁷² Zob. sprawa C-513/99 *Concordia Bus Finland Oy Ab przeciwko Helsingin kaupunki*, pkt 55 (sprawa Concordia Bus).

⁷³ Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-513/99 *Concordia Bus*, pkt 65.

⁷⁴ Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-448/01 *EVN AG & Wienstrom GmbH przeciwko Austrii*. Należy jednak uwzględnić fakt, iż Trybunał równocześnie uznał możliwość wprowadzenia kryterium udzielenia zamówienia związanego z ilością energii elektrycznej uzyskanej z odnawialnych źródeł energii (jako część energii elektrycznej skutecznie dostarczonej instytucji zamawiającej).

Kryteria udzielenia zamówienia w żadnym przypadku nie mogą dawać instytucjom zamawiającym nieograniczonej swobody wyboru⁷⁵. Oznacza to, że muszą one zapewniać obiektywną podstawę dokonania rozróżnienia pomiędzy ofertami i być odpowiednio szczegółowe. Zdaniem Trybunału kryteria udzielenia zamówienia muszą być sformułowane w sposób umożliwiający wszystkim „oferentom, poinformowanym w rozsądnym stopniu i zachowującym zwykłą staranność”, dokonania interpretacji tych kryteriów w ten sam sposób⁷⁶.

Box start

Szczególny charakter i wymierność kryteriów udzielenia zamówienia w sprawie Concordia Bus

W sprawie Concordia Bus gmina Helsinki przed dokonaniem oceny ofert szczegółowo określiła i opublikowała system przyznawania dodatkowych punktów za konkretny poziom hałasu i emisji tlenku azotu⁷⁷. Trybunał Sprawiedliwości uznał ten system za odpowiednio szczegółowy i obiektywny.

Box end

Kolejny element wymogu obiektywności kryteriów udzielenia zamówienia dotyczy **weryfikowalności**. Jeżeli kryteria udzielenia zamówienia odnoszą się do czynników, których instytucja zamawiająca nie może zweryfikować, trudno będzie wykazać, że kryteria te zastosowano w sposób obiektywny.

Box start

Weryfikowalność kryteriów udzielenia zamówienia w sprawie EVN – Wienstrom

W sprawie EVN – Wienstrom⁷⁸ instytucja zamawiająca zastosowała kryteria udzielenia zamówienia odnoszące się do produkcji energii odnawialnej bez żądania od oferentów przedstawienia dowodów dotyczących ich źródeł dostaw. Trybunał Sprawiedliwości uznał, że jest to naruszenie zasad równego traktowania i przejrzystości, ponieważ instytucja ani nie zamierzała, ani nie była w stanie zweryfikować stopnia, w jakim dostawcy spełniali to kryterium udzielenia zamówienia.

Box end

3. Kryteria udzielenia zamówienia muszą być ogłoszone z wyprzedzeniem

Dyrektywy w sprawie zamówień publicznych zawierają wymóg, aby kryteria udzielenia zamówienia były określone albo w ogłoszeniu o zamówieniu, albo w dokumentacji przetargowej. Orzecznictwo pomogło w ustaleniu poziomu szczegółowości niezbędnego do ogłoszenia kryteriów udzielenia zamówienia. W ogłoszeniu lub dokumentacji należy określić:

⁷⁵ Zob. sprawa 31/87 *Gebroeders Beentjes BV przeciwko Niderlandom*, pkt 26; sprawa C-513/99 *Concordia Bus*, pkt 69.

⁷⁶ Sprawa C-19/2000 *SIAC Construction Ltd przeciwko County Council of the County of Mayo*, pkt 42.

⁷⁷ W tym przypadku dodatkowe punkty przyznano między innymi za zastosowanie autobusów o emisji tlenku azotu niższej niż 4g/kWh (+2,5 punktu/autobus) lub niższej niż 2g/kWh (+3,5 punktu/autobus) oraz których zewnętrzny poziom hałasu był niższy niż 77 dB (+1 punkt/autobus).

⁷⁸ Sprawa C-448/01 *EVN AG & Wienstrom GmbH przeciwko Austrii*.

- o czy zamówienie będzie udzielone wyłącznie w oparciu o najniższą cenę, czy na podstawie oferty najkorzystniejszej ekonomicznie;
- o stosowane kryteria i podkryteria (jeżeli stosuje się ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie);⁷⁹
- o znaczenie przypisane do każdego kryterium w ramach oceny;⁸⁰ jeżeli instytucja zamawiająca może wykazać, że podanie znaczenia kryteriów nie jest możliwe, kryteria udzielenia zamówienia można wymienić w kolejności od najważniejszego do najmniej ważnego⁸¹.

4. Kryteria udzielenia zamówienia nie mogą być kryteriami kwalifikacji

Kryteria udzielenia zamówienia nie mogą obejmować badania kwestii, które bardziej prawidłowo ocenia się na etapie wyboru lub które już zostały ocenione na tym etapie. Wyklucza to kryteria udzielenia zamówienia odnoszące się na przykład do wcześniejszego doświadczenia oferentów lub ich zdolności technicznej i finansowej⁸².

5. Kryteria udzielenia zamówienia muszą być zgodne z prawem wspólnotowym

Kryteria udzielenia zamówienia muszą być zgodne ze wszystkimi podstawowymi zasadami prawa wspólnotowego. Trybunał Sprawiedliwości wyraźnie wspominał istotność zasady niedyskryminacji, która stanowi podstawę innych zasad, takich jak swoboda świadczenia usług i swoboda przedsiębiorczości.

Box start

Rozróżnienie pomiędzy szczególnym charakterem a dyskryminacją w sprawie Concordia Bus

Kwestia dyskryminacji została jednoznacznie poruszona w sprawie Concordia Bus. Jeden ze sprzeciwów wniesionych przez Concordia Bus dotyczył faktu, że kryteria określone przez gminę Helsinki były dyskryminacyjne, ponieważ należące do gminy przedsiębiorstwo autobusowe HKL było jedynym podmiotem posiadającym pojazdy napędzane gazem, które mogłyby otrzymać maksymalną ocenę w ramach tego kryterium. Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że fakt, iż tylko jedno przedsiębiorstwo zdobyło maksymalną ocenę w odniesieniu do jednego z kryteriów udzielenia zamówienia określonych przez instytucję zamawiającą, sam w sobie nie oznacza, że kryterium to było dyskryminacyjne. Przy określaniu, czy kryterium udzielenia zamówienia jest dyskryminacyjne, należy wziąć pod uwagę wszystkie fakty związane z daną sprawą⁸³.

Box end

⁷⁹ Sprawa C-532/06 *Lianakis i in. przeciwko Dimos Alexandroupolis i in.*, pkt 38.

⁸⁰ Sprawa C-532/06 *Lianakis i in. przeciwko Dimos Alexandroupolis i in.*, pkt 38. W sprawie C-331/04 *ATI EAC i in. przeciwko ACTV Venezia Spa* Trybunał Sprawiedliwości potwierdził, że przypisywanie z wyprzedzeniem określonego znaczenia nagłówkom kryterium udzielenia zamówienia nie jest konieczne.

⁸¹ Artykuł 53 ust. 2 dyrektywy 2004/18/WE i art. 55 ust. 2 dyrektywy 2004/17/WE.

⁸² Sprawa C-532/06 *Lianakis i in. przeciwko Dimos Alexandroupolis i in.*, pkt 25-32.

⁸³ Jednym z takich faktów w przedmiotowej sprawie było to, iż skarżącemu udzielono innej części zamówienia, w której zastosowano ten sam wymóg dotyczący pojazdów napędzanych gazem.

5.2 Stosowanie środowiskowych kryteriów udzielenia zamówienia

Ramy prawne umożliwiają stosowanie szerokiego zakresu środowiskowych kryteriów udzielenia zamówienia oraz różnych metod i rodzajów podejścia:

5.2.1 Specyfikacje czy kryteria udzielenia zamówienia?

Przy ocenie czy aspekt środowiskowy powinien stanowić wymóg minimalny (specyfikację), czy preferencję (kryterium udzielenia zamówienia), należy wziąć pod uwagę kilka kwestii. Stosowanie środowiskowych kryteriów udzielenia zamówienia może mieć sens, jeżeli na przykład nie jest się pewnym kosztu lub dostępności na rynku produktów, robót budowlanych lub usług, które spełniają określone cele środowiskowe. Poprzez włączenie tych czynników do kryteriów udzielenia zamówienia zamawiający może je zważyć w odniesieniu do innych czynników, w tym kosztu.

Zamawiający może chcieć również określić **minimalny poziom wykonania** w specyfikacji technicznej, a następnie na etapie udzielenia zamówienia **przyznać dodatkowe punkty** za wyższy poziom wykonania. To podejście jest z powodzeniem stosowane przez wiele instytucji zamawiających w celu zachowania elastyczności przy realizacji zielonych zamówień publicznych.

Box start

Ekologiczny sprzęt informatyczny w Monachium

Ogłoszony w 2010 r. w Monachium przetarg na produkty informatyczne obejmował szereg kryteriów środowiskowych dotyczących efektywności energetycznej, wykorzystania substancji szkodliwych i emisji hałasu, które oparte były na ekoetykietach Blue Angel i Energy Star. Pewne kryteria stanowiły specyfikację minimalną, w ramach której na etapie udzielenia zamówienia przyznawano dodatkowe punkty za wyższy poziom wykonania. Całkowitą liczbę punktów przyznanych za wykonanie pod względem środowiskowym i w zakresie jakości podzielono przez cenę, aby uzyskać końcowy wynik oceny, określający najwyższą opłacalność oferty. Zamówienie podzielono również na kilka pozycji, aby dać MŚP większą szansę otrzymania części zamówienia.

Box end

5.2.2 Podejście oparte na znaczeniu kryteriów oceny ofert

Znaczenie przypisane każdemu kryterium udzielenia zamówienia decyduje o wpływie, jaki kryterium to będzie miało na ostateczną ocenę. Przypisanie znaczenia środowiskowym kryteriom udzielenia zamówienia może odzwierciedlać zakres, w jakim aspekty środowiskowe są już uwzględnione w specyfikacji. Jeżeli w specyfikacji istnieją rygorystyczne wymogi środowiskowe, to można im przypisać mniejsze znaczenie w ocenie, i odwrotnie.

Nie ma określonej maksymalnej wartości znaczenia, jakie można przyznać kryteriom środowiskowym⁸⁴. Aby ustalić odpowiednie znaczenie, należy rozważyć:

- o jak ważne są cele środowiskowe dla zamówienia w stosunku do innych aspektów, takich jak koszt i ogólna jakość;
- o w jakim stopniu aspekty te są najlepiej uwzględnione w kryteriach udzielenia zamówienia – albo jako uzupełnienie specyfikacji, kryteriów udzielenia zamówień i klauzul dotyczących wykonania zamówienia, albo zamiast nich;
- o liczbę punktów, na przyznanie których można sobie pozwolić na etapie udzielenia zamówienia – liczba ta będzie zróżnicowana w zależności od produktu/usługi i od warunków rynkowych. Na przykład jeżeli nie ma dużego zróżnicowania ceny danego produktu, lecz efektywność środowiskowa jest bardzo zróżnicowana, to sens ma przydzielenie większej liczby punktów na potrzeby oceny aspektów środowiskowych.

Box start

Ekologiczne i zdrowe usługi w zakresie sprzątnia, Toskania

W ramach przetargu na usługi w zakresie sprzątnia Agencja Ochrony Środowiska Toskanii (ARPAT) oceniła oferty według oferty najkorzystniejszej ekonomicznie i dla środowiska. Kryterium ceny przyznano 40 punktów, a jakości 60. Kryteria jakości obejmowały zastosowanie „ekologicznych” metod czyszczenia, ograniczenie ilości opakowań, efektywność środowiskową produktu (odsetek produktów zgodnych z oznakowaniem typu I ISO lub równoważnym) i jakość programów szkolenia w dziedzinie ochrony środowiska.

Box end

5.2.3 Stosowanie ekoetykiet

Kryteria środowiskowe stanowiące podstawę ekoetykiet, które odwołują się do aspektów środowiskowych produktu, robót budowlanych lub usługi, można wykorzystać również jako pomoc w opracowywaniu i ocenie kryteriów udzielenia zamówienia.

Ekoetykiety zazwyczaj wiążą się z dużą liczbą wymogów środowiskowych, które produkt lub usługa musi spełniać. Jeden z rodzajów podejścia polega na użyciu określonych kryteriów dotyczących ekoetykiet jako minimalnych wymogów w specyfikacjach, a następnie przyznaniu na etapie oceny dodatkowych punktów produktom lub usługom, które spełniają większą liczbę właściwych kryteriów ujętych w ekoetykietach.

Podobnie jak przy wykorzystywaniu kryteriów dotyczących ekoetykiet do określenia specyfikacji, na etapie udzielenia zamówienia nie można wymagać określonego certyfikatu lub etykiety, lecz trzeba uwzględnić wszystkie inne dowody potwierdzające spełnienie kryteriów podstawowych.

⁸⁴ W sprawie *EVN Wienstrom* (C-448/01) stwierdzono, że przypisanie kryterium związanemu z produkcją energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych znaczenia 45% całkowitej dostępnej liczby punktów było dopuszczalne, o ile spełnione były inne warunki dotyczące kryteriów udzielenia zamówienia.

5.2.4 Stosowanie systemów zarządzania środowiskowego

W pewnych przypadkach również system zarządzania środowiskowego może służyć jako dowód podczas oceny kryteriów udzielenia zamówienia. Na etapie udzielenia zamówienia rozpatrywany jest sposób realizacji zamówienia, dlatego oferta wdrożenia określonych środków zgodnie z systemem zarządzania środowiskowego może być istotna. Ważne jest jednak dopilnowanie, żeby nie doszło do powielenia oceny przeprowadzonej na etapie kwalifikacji.

Box start

Ocena zobowiązań środowiskowych

W zamówieniu dotyczącym informatycznych usług konsultacyjnych Europejska Agencja Środowiska przeznaczyła na etapie udzielenia zamówienia 10% punktów na ocenę polityki środowiskowej, którą oferenci zastosowaliby w realizacji zamówienia. W ramach tego kryterium więcej punktów przyznano przedsiębiorstwu posiadającemu system zarządzania środowiskowego certyfikowany przez osobę trzecią niż przedsiębiorstwu, które nie dysponowały takim systemem. Wskutek wniesionego odwołania sąd pierwszej instancji orzekł, że Europejska Agencja Środowiska miała prawo podjąć taką decyzję, ponieważ każdą ofertę oceniła na podstawie jej wartości⁸⁵. Trzeba zauważyć, że dyrektywy w sprawie zamówień publicznych nie obejmują Europejskiej Agencji Środowiska. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że sąd zaakceptował jakościowe podejście do oceny środowiskowych kryteriów udzielenia zamówienia.

Box end

5.3 Rachunek kosztów cyklu życia

Na etapie udzielenia zamówienia w ramach postępowania o udzielenie zamówienia koszt oferty zazwyczaj stanowi jeden z czynników o największym wpływie. Jak jednak określić koszt?

W momencie zakupu produktu, usługi lub robót budowlanych zawsze płaci się określoną cenę. Cena nabycia stanowi jednak tylko jeden element kosztu w całym procesie zamawiania, posiadania i unieszkodliwiania. „Rachunek kosztów cyklu życia” oznacza uwzględnienie wszystkich kosztów, które wystąpią w trakcie cyklu życia produktu, robót budowlanych lub usługi:

- ceny nabycia i wszystkie koszty powiązanych (dostawy, instalacji, oddania do eksploatacji itd.);
- kosztów operacyjnych, w tym kosztów energii, części zamiennych i obsługi technicznej;
- kosztów związanych z zakończeniem użytkowania, takimi jak koszt wycofania z eksploatacji lub unieszkodliwiania.

⁸⁵ Trybunał stwierdził, że Europejska Agencja Środowiska dokonała „... porównawczej oceny ofert, oceniając, czy polityka środowiskowa przedstawiona przez oferentów jest wiarygodna, i stwierdziła, że tylko jeden z oferentów już wprowadził taką politykę, podczas gdy inni jedynie zasygnalizowali dobre intencje w tym zakresie” (sprawa T-331/06 *Evropaiki Dynamiki przeciwko Europejskiej Agencji Środowiska*, pkt 76).

Na podstawie określonych warunków opisanych w sekcji 5.3.2 rachunek kosztów cyklu życia może obejmować także koszt efektów zewnętrznych (takich jak emisje gazów cieplarnianych).

Box start

Słoweńskie ministerstwo ocenia koszty użytkowania pojazdów

Słoweńskie Ministerstwo Administracji Publicznej włączyło kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych do zamówienia pojazdów w imieniu organów publicznych. Podejście przyjęte w latach 2009 i 2010 polegało na określeniu maksymalnych kwot progowych w odniesieniu do średnich emisji CO₂ dla sześciu kategorii pojazdów. W 2011 r. ministerstwo postanowiło wprowadzić bardziej kompleksowy model rachunku kosztów użytkowania w cyklu życia poprzez ocenę emisji CO₂, NOx i pyłu zawieszonego oraz średniego zużycia paliwa na kilometr. Podejście to jest zgodne z dyrektywą w sprawie ekologicznie czystych pojazdów (2009/33/WE).

Box end

5.3.1. Rachunek kosztów cyklu życia a aspekty środowiskowe

Rachunek kosztów cyklu życia jest sensownym podejściem bez względu na cele środowiskowe organu publicznego. Poprzez zastosowanie rachunku kosztów cyklu życia uwzględnia się koszty wykorzystanych surowców, obsługi technicznej i unieszkodliwienia, które nie są ujęte w cenie nabycia. Często będzie to prowadziło do sytuacji korzystnych dla wszystkich stron, w których bardziej ekologiczne produkty, roboty budowlane lub usługi będą również ogólnie tańsze. Główny potencjał uzyskiwania oszczędności w całym cyklu życia towarów, robót budowlanych lub usług przedstawiono poniżej.

Oszczędności związane ze zużyciem energii i wody

Koszty zużycia energii i wody podczas fazy użytkowania często stanowią znaczną część kosztów cyklu życia produktu, robót budowlanych lub usług oraz przekładają się na znaczącą część wpływu na środowisko w całym cyklu życia. Obniżenie tego zużycia jest rozsądnym rozwiązaniem pod względem zarówno finansowym, jak i środowiskowym.

Box start

Greckie miasto oszczędza na kosztach oświetlenia

Przed ogłoszeniem przetargu w mieście Marusi w Grecji zbadano potencjalne oszczędności wynikające z wymiany ulicznych słupów oświetleniowych. Stwierdzono, że wymiana starych wysokociśnieniowych lamp rtęciowych na lampy metalowo-halidowe zapewniłaby rocznie oszczędność około 40% zużycia energii elektrycznej. Opracowana została specyfikacja techniczna. Nabyto i zainstalowano 2500 opraw oświetleniowych wyprodukowanych według nowych technologii. Nawet uwzględniając wyższą cenę nabycia, oszczędność kosztów w ciągu okresu trwałości każdej lampy oblicza się na 315 EUR, a oszczędność emisji CO₂ w ciągu okresu trwałości szacuje się na 2,9 tony.

Box end

Oszczędności w zakresie obsługi technicznej i wymiany części

W niektórych przypadkach bardziej ekologicznym rozwiązaniem będzie takie, które zaprojektowano w celu maksymalnego wydłużenia okresu przed wymianą i zminimalizowania niezbędnych nakładów pracy w zakresie obsługi technicznej. Na przykład wykorzystanie mielonego granulowanego żużlu wielkopieczowego stosowanego do betonu może wydłużyć okres trwałości budynku, a jednocześnie ograniczać wykwity mineralne (saletry potasowej) wymagające prac konserwacyjnych. Mogłoby to ograniczyć całkowity koszt cyklu życia w porównaniu z innymi rodzajami betonu.

Oszczędności związane z kosztami unieszkodliwienia

W momencie dokonywania zakupu produktu lub organizowania przetargu na roboty budowlane bardzo łatwo zapomnieć o kosztach unieszkodliwienia. Koszty unieszkodliwienia w końcu i tak trzeba będzie ponieść, chociaż czasami z większym opóźnieniem. Nieuwzględnienie tych kosztów przy zakupie może w niektórych sytuacjach zmienić okazję w kosztowny zakup. Koszty unieszkodliwienia mogą obejmować zarówno koszt fizycznego usunięcia, jak i opłacenie bezpiecznego unieszkodliwienia. Często unieszkodliwienie podlega bardzo rygorystycznym przepisom, takim jak zawarte w dyrektywie w sprawie zużytego sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego⁸⁶.

Box start

Inteligentne planowanie fazy unieszkodliwienia: przykład z sektora budowlanego

Jednym z obszarów związanych z dużą ilością odpadów jest sektor budowlany. Rozbiórka starych budynków oznacza nie tylko usunięcie ogromnej ilości gruzu, ale także konieczność gospodarowania materiałami niebezpiecznymi, takimi jak azbest. W związku z tym w zaproszeniu do składania ofert można zwrócić się do firm budowlanych z zapytaniem, jaką ilość niebezpiecznych odpadów przewidują w związku z realizacją rozbiórki oraz jaki będzie koszt ich likwidacji. W niektórych przypadkach, np. budowy dróg, powinno być również możliwe wyliczenie zysków uzyskanych z wykorzystania przetworzonych materiałów odpadowych, takich jak asfalt lub z materiały pochodzące z rozbiórki budynku.

Box end

5.3.2 Ocena zewnętrznych kosztów środowiskowych

Podobnie jak koszty finansowe bezpośrednio ponoszone przez instytucję zamawiającą w pewnych warunkach można uwzględnić również **środowiskowe efekty zewnętrzne** – ponoszone przez społeczeństwo koszty określonych czynników wpływu na środowisko, takich jak zmiana klimatu lub zakwaszenie. Rachunek kosztów cyklu życia, w którym uwzględnia się środowiskowe efekty zewnętrzne, czasami nazywany jest „rachunkiem kosztów całego życia”.

Aby móc uwzględnić koszty zewnętrzne w zamówieniu, muszą one spełniać wyżej określone wymogi udzielenia zamówienia (szczególnie wymóg powiązania kosztu z przedmiotem zamówienia) i być wyrażone w kategoriach pieniężnych. Można je następnie ocenić wraz z innymi kosztami, aby określić ofertę o najniższym koszcie. Jeden z przykładów przeprowadzenia tego procesu podano w dyrektywie w sprawie ekologicznie czystych pojazdów (2009/33/WE).

⁸⁶ Dyrektywa 2002/96/WE w sprawie zużytego sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego.

Box start

Środowiskowe efekty zewnętrzne w rachunku kosztów cyklu życia – dyrektywa w sprawie ekologicznie czystych pojazdów

W dyrektywie w sprawie ekologicznie czystych pojazdów nakłada się na instytucję zamawiającą obowiązek uwzględnienia przy zakupie pojazdów transportu drogowego czynnika energetycznego i wpływu na środowisko – należy je ująć w specyfikacji lub kryteriach udzielenia zamówienia. W dyrektywie tej opisana jest metodyka określenia wartości pieniężnej tych czynników dla celów oceny kosztów całego cyklu użytkowania. W modelu tym przypisuje się wartość pieniężną kilku rodzajom emisji – dwutlenku węgla (CO₂), tlenku azotu (NO_x), węglowodorów niemetanowych (NMHC) i pyłu zawieszonego.⁸⁷ Emisjom w ciągu całego cyklu użytkowania każdego pojazdu objętego zamówieniem może następnie przypisać koszt, który należy dodać do pozostałych kosztów bezpośrednich, takich jak cena nabycia, koszty paliwa i obsługi technicznej.

Box end

W przypadku oceny efektów zewnętrznych w ramach rachunku kosztów cyklu życia nie można oceniać tych samych elementów w odniesieniu do innych kryteriów udzielenia zamówienia.

5.3.3 Stosowanie rachunku kosztów cyklu życia

Coraz więcej organów publicznych w Europie korzysta z rachunku kosztów cyklu życia w celu określenia najniższego kosztu przy ocenie ofert. Opracowano także różne narzędzia o różnym poziomie złożoności i zróżnicowanym zakresie (zob. ramka).

We właściwej ocenie rachunku kosztów cyklu życia trzeba uwzględnić:

- **okres użytkowania** – częstotliwość, z jaką trzeba będzie wymieniać produkt, będzie miała poważny wpływ na jego koszt, szczególnie w dłuższym okresie. Tani produkt, który trzeba często wymieniać, może w dłuższej perspektywie kosztować więcej niż produkt o wyższej cenie, który ma wieloletni okres trwałości. Należy to wziąć pod uwagę przy ustalaniu długości okresu, który zostanie zastosowany w porównaniu kosztów cyklu życia;
- **stopę dyskontową** – koszty w przyszłości, które nie są „warte” tyle, co koszty ponoszone obecnie, ponieważ oczekuje się, że kapitał z czasem zwiększy się o odsetki⁸⁸. Czynnikiem ten należy wziąć pod uwagę przy porównywaniu kosztów cyklu życia. Dokonuje się tego poprzez zastosowanie **stopy dyskontowej** do przyszłych kosztów, przy czym zazwyczaj stopa ta jest równa krajowej stopie procentowej w kraju zamawiającego. W efekcie określa się **wartość bieżącą netto** każdego kosztu, co umożliwia bezpośrednie porównanie wszystkich obecnych i przyszłych kosztów;

⁸⁷ Instytucje zamawiające mogą również zdecydować się na stosowanie wyższych kosztów w odniesieniu do poziomu emisji poszczególnych zanieczyszczeń, pod warunkiem że nie przekraczają one dwukrotności kosztów określonych w dyrektywie (art. 6 dyrektywy 2009/33/WE).

⁸⁸ Kwota 100 EUR zainwestowana dziś z oprocentowaniem 5% za rok zwiększyłaby się do 105 EUR. Zatem 105 EUR wydane za rok jest „warte” tylko 100 EUR w chwili obecnej.

- **dostępność i wiarygodność danych** – ocena kosztów cyklu życia nieuchronnie obejmuje element nieprzewidywalności odnośnie do kosztów ponoszonych w przyszłości (na przykład kosztów obsługi technicznej, zużycia energii, a także faktycznego okresu użytkowania produktu). Z tego względu istotne jest wymaganie od oferentów, aby przedstawili szczegółowe informacje potwierdzające szacunkowe koszty zawarte w ofercie. W niektórych przypadkach, gdy przyszłe koszty kontroluje dostawca (np. ponieważ odpowiada za obsługę techniczną lub unieszkodliwienie), maksymalne przyszłe ceny można określić w warunkach umowy, co zwiększy pewność obliczeń w ramach rachunku kosztów cyklu życia.

Box start

Narzędzia w dziedzinie rachunku kosztów cyklu życia

Oto niewyczerpujący wykaz narzędzi dostępnych na potrzeby rachunku kosztów cyklu życia:

- kalkulator Komisji Europejskiej do obliczania rachunku kosztów cyklu życia na potrzeby zamówień pojazdów
<http://www.cleanvehicle.eu>
- wspólna metoda Komisji Europejskiej w zakresie rachunku kosztów cyklu życia w budownictwie:
http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/construction/files/compet/life_cycle_costing/final_report_en.pdf
- narzędzie do oceny w ramach zamówień zarówno rachunku kosztów cyklu życia, jak i emisji CO₂, opracowane w ramach projektu SMART-SPP: <http://www.smart-spp.eu>
- narzędzie na potrzeby rachunku kosztów cyklu życia opracowane przez Szwedzką Radę ds. Ekologicznego Zarządzania (SEMCo):
http://www.msr.se/en/green_procurement/LCC/.
- narzędzie na potrzeby rachunku kosztów cyklu życia opracowane w ramach projektu BUY SMART: <http://www.buy-smart.info>

Box end

Rozdział 6 – Klauzule dotyczące wykonania zamówienia

Streszczenie

- Klauzule umowne można wykorzystać do włączenia aspektów środowiskowych na etapie wykonania.
- Instytucja zamawiająca może określić, że towary należy dostarczyć lub że usługi/roboty budowlane należy wykonać w sposób minimalizujący wpływ na środowisko oraz że efektywność środowiskowa może być powiązana z karami lub premiami w ramach umowy. Aby zniechęcić do naruszania zobowiązań środowiskowych, instytucje zamawiające mogą przewidzieć odpowiednie sankcje na mocy umowy.
- Zgodność z klauzulami umownymi należy dokładnie monitorować przez cały czas wykonywania umowy, przy czym w umowie należy wyraźnie wskazać stronę odpowiedzialną za zgodność i sprawozdawczość.
- Klauzule dotyczące wykonania zamówienia nie mogą być wykorzystane do wprowadzenia wymogów środowiskowych, które stanowią istotną zmianę zamówienia w stosunku do oferty, tj. taką zmianę, która spowodowałaby zmianę wyniku postępowania o udzielenie zamówienia.

Klauzule dotyczące wykonania zamówienia stosuje się do określenia sposobu, w jaki umowa ma zostać wykonana. Uznaje się, że kwestie środowiskowe i społeczne można włączyć do klauzul dotyczących wykonania zamówienia, pod warunkiem że zostały one opublikowane w ogłoszeniu o zamówieniu lub specyfikacjach oraz że są one zgodne z prawem wspólnotowym⁸⁹.

6.1. Zasady dotyczące klauzul umownych

- Klauzule umowne nie mogą stanowić zamaskowanych specyfikacji technicznych, kryteriów udzielenia zamówienia lub kwalifikacji. Innymi słowy, od wykonawcy nie można wymagać, aby dowiódł zgodności z klauzulami umownymi w trakcie postępowania o udzielenie zamówienia. Zgodność z klauzulami umownymi należy monitorować wyłącznie w trakcie wykonywania umowy.
- Klauzule umowne mogą jednak obejmować określone zobowiązania, które podjęto w ramach procedury udzielania zamówień (np. dotyczące egzekwowania zgodności z poziomami efektywności środowiskowej podanymi w ofercie).
- Klauzule umowne muszą być jasno określone w zaproszeniu do składania ofert, aby zagwarantować, że przedsiębiorstwa są świadome wszystkich obowiązków zawartych w umowie i mają możliwość uwzględnienia ich w cenie przedstawionej w ofertach⁹⁰. Instytucja

⁸⁹ Artykuł 26 dyrektywy 2004/18/WE i art. 38 dyrektywy 2004/17/WE.

⁹⁰ Sprawa C-496/99 P *Komisja przeciwko CAS Succhi di Frutta*, pkt 115-121.

zamawiająca może postanowić, że wykonawca zostanie wykluczony z dalszego udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia, jeżeli nie wyrazi zgody na klauzule umowne.

- Klauzule umowne powinny mieć powiązanie z realizacją zamówienia. Oznacza to, że muszą odnosić się do zadań, które są niezbędne do wytworzenia i dostarczenia zakupionych towarów, usług lub robót budowlanych.
- Klauzule umowne nie mogą być przyczyną dyskryminacji na korzyść wykonawców z jakiegokolwiek państwa członkowskiego.

6.2. Klauzule dotyczące wykonania zamówienia w odniesieniu do dostawy towarów

W przypadku zamówień na dostawę głównym powodem stosowania klauzul dotyczących ochrony środowiska często jest określenie sposobu dostarczenia towarów. Szkodliwy wpływ realizacji zamówienia na środowisko można zmniejszyć w następujący prosty sposób:

- dostarczanie danego produktu w odpowiedniej ilości. Często oznacza to dostawę w ilościach hurtowych, ponieważ będzie to rozwiązanie bardziej ekologiczne, biorąc pod uwagę wpływ transportu przypadający na każdy artykuł w porównaniu z częstszymi dostawami w mniejszych ilościach. Ten sam wynik można również osiągnąć, określając maksymalną ilość dostaw w tygodniu lub w miesiącu;
- postawienie wymogu realizacji dostaw poza godzinami szczytu w celu zminimalizowania wpływu dostaw na zagęszczenie ruchu drogowego.
- postawienie wymogu odbioru przez dostawcę (oraz poddania recyklingowi lub ponownego wykorzystania) wszelkiego rodzaju opakowań, które przywożone są wraz z produktem (przyniesie to podwójne korzyści polegające na zgromadzeniu opakowań przed ponownym wykorzystaniem lub poddaniem recyklingowi oraz stanowić będzie bodziec dla dostawcy, aby ograniczył ilość zbędnych opakowań).
- postawienie wymogu, aby dostawca regularnie przekazywał informacje na temat emisji CO₂ powstałych podczas dostarczania produktu, oraz informował o środkach podjętych w celu zmniejszenia tych emisji w trakcie obowiązywania umowy. Wymóg ten nie miałby zastosowania do zamówień na jednorazową dostawę.

Box start

Zrównoważone pakowanie mebli w Irlandii

W latach 2007-2010 Urząd ds. Zamówień Publicznych w Irlandii zawarł ponad 200 umów dotyczących dostaw mebli biurowych o wartości do 10 mln EUR rocznie. Klauzule umowne zobowiązują wykonawców do stosowania na miejscu dobrych praktyk w zakresie ochrony

środowiska pod względem ograniczenia ilości odpadów, a dotyczących odzyskiwania odpadów, oszczędnego używania opakowań, używania opakowań nadających się do odzysku, kontrolowania emisji zanieczyszczeń oraz efektywnego wykorzystywania materiałów i transportu. Na przykład jeden dostawca zaczął dostarczać towary opakowane w koce zamiast korzystać z opakowań z tworzywa sztucznego. Stosowanie takich opakowań nadających się do odzysku jest obecnie standardową praktyką dostawców z wydziału meblowego. Inne przedsiębiorstwo obecnie rozdrabnia swoje odpady z drewna twardego, aby wykorzystać je we własnym systemie grzewczym.

Box end

W przypadku gdy zamawiający włączył określone materiały bądź procesy lub metody produkcji do swojej specyfikacji, może je również uwzględnić w klauzulach umownych dotyczących zamówień na dostawę.

Zamówienia na dostawę często obejmują pewne elementy usług lub robót budowlanych (np. usytuowanie, instalację lub obsługę techniczną), w odniesieniu do których stosowne mogą być poniższe klauzule.

6.3. Klauzule dotyczące wykonania zamówienia w przypadku dostawy robót budowlanych lub usług

Przykłady możliwych klauzul dotyczących wykonania zamówienia w przypadku umów dotyczących robót budowlanych lub usług obejmują:

- **sposób wykonania usług lub robót budowlanych:**
 - stosowanie określonych środków zarządzania środowiskowego, w stosownych przypadkach zgodnie z systemem certyfikowanym przez osobę trzecią, takim jak EMAS lub ISO 14001;
 - minimalizacja ilości odpadów związanych z zamówieniem, np. poprzez włączenie do umowy określonych celów lub maksymalnych ilości wraz z klauzulami dotyczącymi kar lub premii;
 - efektywne wykorzystywanie zasobów takich jak energia elektryczna lub woda na miejscu;
 - korzystanie z dozowników w celu zapewnienia odpowiedniej ilości środków czyszczących itp.
- **Szkolenie pracowników wykonawcy:**
 - pracownicy muszą odbyć przeszkolenie odnośnie do wpływu ich pracy na środowisko oraz polityki środowiskowej prowadzonej przez instytucję, w której budynku wykonywać będą prace
- **Transport produktów oraz narzędzi na miejsce:**

- dostawa produktów na miejsce powinna zostać zrealizowana w skoncentrowanej formie, po dotarciu na miejsce produkty powinny zostać odpowiednio rozcieńczone;
 - dla celów transportu produktów na miejsce należy używać pojemników lub opakować przeznaczonych do ponownego wykorzystania;
 - należy zadbać o redukcję emisji CO₂ lub innych gazów cieplarnianych związanych z transportem
- **Unieszkodliwienie wykorzystanych produktów lub opakowań:**
 - wykonawca powinien odebrać produkty lub opakowania w celu ich ponownego wykorzystania, poddania recyklingowi lub odpowiedniego unieszkodliwienia

Box start

Efektywność środowiskowa w klauzulach umownych w Toskanii

Zamówienie na usługi w zakresie sprzątnięcia udzielone przez Agencję Ochrony Środowiska Toskanii (ARPAT) zawierało klauzulę zobowiązującą zwycięskiego wykonawcę do wdrożenia nieformalnego systemu zarządzania środowiskowego w odniesieniu do świadczonej usługi. Wykonawca miał zrealizować trzy następujące kroki: 1) przeprowadzić wstępny przegląd środowiskowy usługi; 2) uruchomić program środowiskowy; 3) dopilnować, aby podjęto kroki w celu monitorowania programu.

Wykonawca miał obowiązek przedstawiania (co pół roku) danych dotyczących ilości wykorzystywanych produktów w celu zagwarantowania, że ilość stosowanych produktów co roku zmniejsza się o określony odsetek, przy jednoczesnym dopilnowaniu - poprzez przeprowadzanie regularnych kontroli jakości - żeby jakość usług nie pogorszyła się. Wymagane było również szkolenie personelu w zakresie zrównoważonych metod czyszczenia.

Box end

6.4 Monitorowanie zgodności z umową

Posiadanie klauzul umownych dotyczących ochrony środowiska jest skuteczne tylko wówczas, gdy klauzule te są właściwie monitorowane. Można zastosować różne formy monitorowania zgodności z umową:

- można żądać od dostawcy dostarczenia dowodów zgodności;
- instytucja zamawiająca może przeprowadzać kontrole na miejscu;
- można zlecić monitorowanie zgodności osobie trzeciej.

W umowie należy ująć odpowiednie kary za nieprzestrzeganie umowy lub premie za dobre wyniki.

Box start

Monitorowanie zgodności z przepisami w zakresie redukcji emisji CO₂ na Łotwie

W ramach instrumentu finansowego związanego ze zmianą klimatu (CCFI) łotewskie Ministerstwo Środowiska rocznie przyznaje około 50 mln EUR na rzecz zrównoważonych projektów budowlanych. Dofinansowanie przyznawane jest na podstawie konkursu. Kandydaci mogą wybrać z listy kontrolnej kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych, aby na etapie oceny wniosku dotyczącego projektu otrzymać dodatkowe punkty. Kryteria te następnie stają się wiążące prawnie dla beneficjentów jako warunek dofinansowania. Wszystkie projekty finansowane w ramach CCFI mają okres monitorowania trwający pięć lat po ich zakończeniu - jeśli monitorowanie projektu w pierwszym i drugim roku wykazuje niezgodność redukcji emisji CO₂ z ilością wskazaną we wniosku dotyczącym projektu i w umowie, beneficjent przedkłada plan mający na celu usunięcie niezgodności i realizuje ten plan ze środków własnych. Jeżeli niezgodność wyników projektu się utrzymuje, zasoby wydatkowane z CCFI na rzecz projektu mogą zostać uznane za niekwalifikowalne i podlegające zwrotowi.

Box end

Rozdział 7 – Najważniejsze sektory dla zielonych zamówień publicznych

W niniejszej sekcji przedstawiono przykłady uwzględnienia czterech ważnych kategorii zamówień – budynków, usług gastronomicznych i cateringowych, energii elektrycznej i drewna – poprzez zielone zamówienia publiczne. Sektory te wybrano zgodnie z kryteriami określonymi w rozdziale 1 – ich wpływem na środowisko, ich znaczeniem budżetowym, potencjalnym wpływem na rynek oraz dostępnością bardziej ekologicznych rozwiązań alternatywnych. Przedstawione rodzaje podejścia opierają się na kryteriach UE dotyczących zielonych zamówień publicznych⁹¹.

7.1 Budynki

Biorąc pod uwagę środowiskowe, gospodarcze i społeczne znaczenie tego sektora, wiele organów publicznych podejmuje zobowiązania dotyczące przejścia na bardziej zrównoważone budownictwo. Najistotniejsze czynniki wpływu na środowisko związane są z wykorzystywaniem budynków, a szczególnie ze zużyciem energii. Inne ważne czynniki, które należy uwzględnić, to materiały wykorzystane w budowie, jakość powietrza wewnątrz budynku, zużycie wody, wpływ na ruch drogowy lub użytkowanie gruntów, a także wytwarzanie odpadów w trakcie robót budowlanych.

Budynki są wysoce złożonymi systemami, składającymi się z licznych części składowych, które wszystkie wpływają na ogólną wydajność konstrukcji. Celem metodyki w zakresie zielonych zamówień publicznych zazwyczaj jest uwzględnienie zarówno ogólnego wpływu budynku, jak i aspektów środowiskowych poszczególnych elementów. Aby uzyskać całościową ocenę sytuacji, bardzo przydatne może być wykorzystanie specjalnego narzędzia do oceny wpływu na środowisko⁹².

7.1.1 Metodyka w zakresie zielonych zamówień publicznych

- Uwzględnienie kryteriów kwalifikacji architektów i inżynierów opartych na doświadczeniu w projektowaniu budownictwa zrównoważonego i dla wykonawców w zakresie stosowania odpowiednich środków zarządzania środowiskowego.
- Określenie wymagań minimalnych dotyczących charakterystyki energetycznej⁹³ ukończonego budynku na każdym etapie procedury udzielania zamówień. Rozważenie przydzielenia

⁹¹ http://ec.europa.eu/environment/gpp/gpp_criteria_en.htm

⁹² Przykłady takich narzędzi to [LEED](#), [BREEAM](#) i [klima:aktiv](#). Dalsze informacje na temat korzystania z narzędzi do oceny wpływu na środowisko w zamówieniach dotyczących prac remontowych są dostępne na stronie www.sci-network.eu.

⁹³ Jak wspomniano we wprowadzeniu, na mocy dyrektywy 2010/31/UE w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (wersja przekształcona) od 2013 r. pewne wymagania minimalne dotyczące charakterystyki energetycznej staną się obowiązkowe dla wszystkich nowych projektów budowlanych i projektów ważniejszych renowacji.

dodatkowych punktów podczas udzielenia zamówienia na wykonanie projektu, jeżeli efektywność przekracza minimum.

- Zapoznanie się z normami takimi jak TC/CEN 350 (Zrównoważone obiekty budowlane) i 351 (Wyroby budowlane – ocena uwalniania substancji niebezpiecznych)⁹⁴ w celu ustalenia, czy w specyfikacji należy uwzględnić zgodność z tymi lub równoważnymi normami.
- Preferencyjne traktowanie projektów, w których przewidziane są systemy energii odnawialnej.
- Ograniczenie stosowania substancji niebezpiecznych w materiałach budowlanych.
- Zachęcanie do stosowania drewna pozyskanego w sposób zrównoważony i innych materiałów naturalnych, materiałów pochodzących z recyklingu i wykorzystanych ponownie, a także promowanie recyklingu materiałów po zakończeniu ich użytkowania.
- Przykładanie wagi do jakości powietrza wewnątrz budynku, dobrego samopoczucia użytkowników i właściwej wentylacji.
- Wymaganie stosowania instalacji oszczędzających wodę i zachęcanie do ponownego wykorzystywania wody szarej i wody deszczowej.
- Uwzględnienie klauzul umownych odnoszących się do gospodarowania odpadami i zasobami oraz do transportu materiałów budowlanych.
- Przeniesienie na wykonawców odpowiedzialności w ramach umowy za monitorowanie charakterystyki energetycznej przez kilka lat po zakończeniu budowy oraz za szkolenie użytkowników budynku w zrównoważonym zużyciu energii.

Box start

Zrównoważony nowy szpital w Wiedniu

Roboty związane z budową nowego wiedeńskiego Szpitala Północnego będą prowadzone zgodnie z Kartą na rzecz Zrównoważonego Rozwoju, która ma zastosowanie na każdym etapie postępowania o udzielenie zamówienia i budowy, a także służy monitorowaniu charakterystyki energetycznej po ukończeniu robót budowlanych. W karcie tej określono ambitne warunki, w tym odnoszące się do ogólnego zapotrzebowania na energię, ochrony środowiska na miejscu, jakości powietrza wewnątrz budynku, dostępności, elastyczności korzystania, wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz odpadów i hałasu podczas robót budowlanych.

Box end

⁹⁴ Więcej informacji na temat opracowywania i stosowania tych norm można znaleźć na stronie www.cen.eu.

7.2 Usługi gastronomiczne i cateringowe

Zgodnie z wynikami badania przeprowadzonego na zamówienie Komisji Europejskiej sektor żywności i napojów odpowiada za 20-30% najważniejszych czynników wpływu na środowisko w Europie⁹⁵.

Najistotniejsze czynniki wpływu na środowisko w tym sektorze odnoszą się do stosowania szkodliwych chemikaliów przy produkcji żywności i jej transporcie. Wiele organów publicznych chce zwiększyć udział żywności ekologicznej w żywności podawanej w stołówkach szkolnych i biurowych, a także zmniejszyć udział produktów z mięsa mających duży wpływ na środowisko. Ważną kwestią jest również niezrównoważone korzystanie z zasobów morskich oraz odpady opakowaniowe.

7.2.1 Metodyka w zakresie zielonych zamówień publicznych

- Określenie minimalnego odsetka żywności, który musi być wytwarzany ekologicznie⁹⁶. Przyznanie dodatkowych punktów na etapie udzielenia zamówienia za odsetek przekraczający wymóg minimalny.
- Określenie minimalnego odsetka lub przyznanie dodatkowych punktów za wykorzystanie sezonowych owoców i warzyw oraz produktów akwakultury pozyskanych w sposób zrównoważony.
- Wprowadzenie klauzul umownych dotyczących minimalizowania wytwarzania odpadów z opakowań po żywności.
- Stosowanie kryteriów kwalifikacji do zakładów żywienia w oparciu do zastosowane odpowiednie środki zarządzania środowiskowego, takie jak szkolenie pracowników.

Box start

Zrównoważona żywność w Malmö

Celem Malmö jest serwowanie przez podmioty publiczne świadczące usługi cateringowe posiłków w 100% złożonych z żywności pochodzenia organicznego do 2020 r. W ramach zamówienia pilotażowego dla szkoły Djupadal określono kilka wymogów, takich jak: włączenie wyrobów ekologicznych do asortymentu produktów, konieczność spełniania przez produkty rybne kryteriów Rady Zarządzania Zasobami Morskimi (lub równoważnych), oraz realizowanie dostaw raz w tygodniu pojazdami spełniającymi kryteria w zakresie zrównoważonego transportu miejskiego. Do końca okresu pilotażowego 97% żywności podawanej w stołówce było żywnością ekologiczną. Wpływ na budżet został zminimalizowany poprzez przejście z produktów mięsnych na warzywa sezonowe.

⁹⁵ Wspólne Centrum Badawcze Komisji Europejskiej, *Wpływ produktów na środowisko (EIPRO)*, 2006, s. 15. W badaniu tym oceniano wpływ różnych sektorów rynku w odniesieniu do następujących czynników wpływu na środowisko: ubożenia zasobów abiotycznych, zakwaszenia, ekotoksyczności i globalnego ocieplenia, eutrofizacji, działania toksycznego dla ludzi, zmniejszania się warstwy ozonowej i utleniania fotochemicznego.

⁹⁶ Jeśli produkt spożywczy ma zostać wprowadzony do obrotu w UE jako produkt ekologiczny, musi spełniać określone wymogi i posiadać certyfikat zatwierdzonego organu kontroli. Wymogi te określone są w rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/200 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych.

Box end

7.3 Energia elektryczna

Energia elektryczna pozyskiwana z paliw kopalnych jest jednym z głównych źródeł emisji gazów cieplarnianych na świecie. Wiele europejskich organów publicznych obecnie nabywa energię elektryczną pochodzącą z odnawialnych źródeł energii. Stosowna definicja zawarta jest w dyrektywie 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych. W dyrektywie tej nakłada się również na państwa członkowskie obowiązek wydania certyfikatu gwarancji pochodzenia dotyczącego zielonej energii elektrycznej, ilekroć zażąda tego dostawca energii elektrycznej. Ma on na celu zagwarantowanie, że zielona energia elektryczna nie jest sprzedawana dwa razy, ponieważ jest fizycznie nie do odróżnienia od energii konwencjonalnej. Jest to ważny wskaźnik zapewniający wiarygodność dostaw zielonej energii elektrycznej.

7.3.1 Metodyka w zakresie zielonych zamówień publicznych

- Wymóg produkcji energii elektrycznej (lub części energii elektrycznej) z odnawialnych źródeł energii. Wnioskowanie o wydanie certyfikatów gwarancji pochodzenia.
- Rozważenie uwzględnienia kryterium udzielenia zamówienia, które dotyczyłoby dodatkowych działań w zakresie oszczędzania energii oferowanych przez dostawców energii elektrycznej, takich jak kontrola wzorów zużycia energii.
- Ocenienie efektywności wytwarzania energii elektrycznej poprzez zażądanie informacji od dostawców i uwzględnienie minimalnych wskaźników efektywności w zamówieniu.

Box start

Zakup energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii w Ravenswaaij

W 2009 r. dziesięć gmin w holenderskim regionie Ravenswaaij postanowiło połączyć siły przy przedłużaniu umów na dostawy energii elektrycznej. Opracowano umowy ramowe, aby umożliwić gminom dokonanie wyboru pomiędzy energią elektryczną z paliw kopalnych i energią elektryczną z odnawialnych źródeł energii. Jak dotąd wszyscy nabywcy wybrali zieloną energię elektryczną, co przy zużyciu 12,5 GWh rocznie zapewnia oszczędność około 5 500 ton CO₂, czyli ilości odpowiadające rocznej emisji CO₂ przez 600 obywateli UE.

Box end

7.4 Drewno

Wiele zamówień publicznych dotyczy zakupu drewna lub produktów z drewna, na przykład na potrzeby obiektów budowlanych, mebli czy podłóg. Pojęcia „drewna pozyskanego w sposób zrównoważony” i „drewna legalnego” uznano w UE za mające zasadnicze znaczenie, co doprowadziło do przyjęcia szeregu środków ustawodawczych i dobrowolnych w celu uregulowania kwestii identyfikowalności drewna.

W unijnym rozporządzeniu w sprawie drewna, które przyjęto w 2010 r.⁹⁷, określono wymóg, aby drewno i produkty z drewna wprowadzane do obrotu w UE pochodziły z legalnych źródeł, oraz zobowiązano podmioty do zapewnienia identyfikowalności i weryfikacji zgodności w całym łańcuchu dostaw. W ramach planu działań UE na rzecz egzekwowania prawa, zarządzania i handlu w dziedzinie leśnictwa (FLEGT) zawierane są dwustronne dobrowolne umowy o partnerstwie z państwami produkującymi drewno, dzięki czemu możliwa jest weryfikacja legalności eksportu drewna do UE poprzez zezwolenia⁹⁸. Drewno i produkty z drewna, które spełniają wymogi systemu zezwoleń FLEGT, uznaje się dla celów rozporządzenia w sprawie drewna za legalnie pozyskane.

Zasadniczo przyjmuje się, że zrównoważona gospodarka leśna oznacza zarządzanie mające na celu m.in. zachowanie różnorodności biologicznej, produktywności oraz witalności. Często również przywoływane są konkretne kwestie społeczne związane z gospodarką leśną, takie jak poszanowanie praw grup ludności autochtonicznej do gospodarowania lasem i ochrona podstawowych praw pracowników leśnych. Istnieją systemy certyfikacji, takie FSC (Rada Dobrej Gospodarki Leśnej) lub PEFC (Program Zatwierdzenia Systemów Certyfikacji Leśnej), które można wykorzystać do wykazania zgodności z niektórymi lub wszystkimi wspomnianymi kryteriami.

7.4.1 Metodyka w zakresie zielonych zamówień publicznych

- Wprowadzenie wymogu, aby wszystkie produkty z drewna pochodziły ze źródeł legalnych i zarządzanych w sposób zrównoważony. Dowód zgodności może obejmować weryfikację przez osobę trzecią poprzez systemy certyfikacji takie jak FSC lub PEFC lub programy licencjonowania takie jak FLEGT. Trzeba przyjmować także dowody alternatywne.
- Zawarcie w umowach klauzul, zgodnie z którymi dostawca ma obowiązek przestrzegać praw pracowników leśnych i grup ludności miejscowej, odpowiedzialnych za gospodarkę leśną (zob. poniżej przykład dotyczący Wielkiej Brytanii).

Box start

Zrównoważone zamówienia drewna w Wielkiej Brytanii⁹⁹

Polityka rządu brytyjskiego w zakresie zamówień drewna obejmuje wymóg, zgodnie z którym wszystkie departamenty rządowe na szczeblu centralnym mogą zamawiać drewno i wyroby z drewna pochodzące wyłącznie z legalnych i zrównoważonych źródeł lub ze źródeł posiadających zezwolenia FLEGT lub równoważne. Samorządy lokalne także zachęca się do stosowania się do tego wymogu.

Ponadto od kwietnia 2010 r. politykę tę rozszerzono o wymóg włączania do umów klauzul dotyczących określonych kwestii społecznych. Wszystkie produkty muszą pochodzić z lasów, w których w ramach gospodarki leśnej w pełni uwzględnia się następujące kwestie:

⁹⁷ Rozporządzenie (UE) nr 995/2010 ustanawiające obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna.

⁹⁸ Więcej informacji na temat FLEGT można znaleźć na stronie:

<http://ec.europa.eu/environment/forests/flegt.htm>.

⁹⁹ Więcej informacji można znaleźć na stronie: <http://www.cpet.org.uk/uk-government-timber-procurement-policy>.

- określanie, dokumentowanie i poszanowanie prawnych, zwyczajowych i tradycyjnych tytułów prawnych i praw do pozyskiwania drewna, które związane są z lasami;
- mechanizmy rozstrzygania skarg i sporów, w tym dotyczących tytułów prawnych i praw do pozyskiwania drewna, praktyk gospodarki leśnej i warunków pracy;
- ochronę podstawowych praw pracowniczych oraz zdrowia i bezpieczeństwa pracowników leśnych.

Box end

Box start

Francuskie miasto wyznacza wysokie standardy w zakresie zakupów drewna

W 2005 r. władze francuskiego miasta Cognac postanowiły wprowadzić do swoich zakupów drewna kryteria zrównoważonego rozwoju. Decyzję tę podjęto w odpowiedzi na obawy związane z wykorzystywaniem rzadkich i zagrożonych gatunków drewna w meblach ogrodowych. Do trwających wówczas postępowań o udzielenie zamówienia wprowadzono – bez negatywnego wpływu na koszty – wymogi dotyczące świadectw pochodzenia drewna, zgodności z umowami międzynarodowymi oraz stosowania środków do obróbki i klejów. Kryteria te zastosowano do drewna do celów budowlanych, paneli ściennych i skrzydeł drzwi. Obecnie wprowadzane są kryteria dotyczące papieru i materiałów drukowanych.

Box end

Załącznik A – Właściwe prawodawstwo i strategie polityczne

Dyrektywy i strategie polityczne UE

Prawodawstwo/strategia polityczna	Znaczenie
Dyrektywa 2004/18/WE w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi	Dyrektywa w sprawie zamówień publicznych
Dyrektywa 2004/17/WE koordynująca procedury udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych	Dyrektywa w sprawie zamówień w sektorach użyteczności publicznej
Rozporządzenie (WE) nr 1177/2009 zmieniające dyrektywy 2004/17/WE, 2004/18/WE i 2009/81/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do progów obowiązujących w zakresie procedur udzielania zamówień	Określono w nim progi pieniężne na potrzeby stosowania unijnych dyrektyw w sprawie zamówień publicznych w odniesieniu do zamówień na towary, usługi i roboty budowlane
Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska COM (2008) 400	Dokument ten zawiera wytyczne dotyczące sposobu ograniczania oddziaływania konsumpcji sektora publicznego na środowisko naturalne oraz wykorzystania zielonych zamówień publicznych do pobudzania innowacji w zakresie technologii, produktów i usług środowiskowych
Dokument roboczy służb Komisji towarzyszący COM (2008) 400 SEC (2008) 2126	Dokument ten zawiera przydatne wytyczne dla organów publicznych dotyczące definicji i weryfikacji kryteriów środowiskowych, narzędzi pobudzających korzystanie z zielonych zamówień publicznych oraz przykłady w odniesieniu do pewnych grup produktów. Zawiera również wytyczne prawne i operacyjne
Plan działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej (SCP/SIP) COM (2008) 397	Dokument ten zawiera ramy strategiczne działań WE na rzecz zielonych zamówień publicznych oraz środki obejmujące aktualizację dyrektywy w sprawie ekoprojektu, rozporządzenia w sprawie oznakowania ekologicznego UE, rozporządzenia EMAS i dyrektywy w sprawie etykiet efektywności energetycznej
Zamówienia przedkomercyjne: wspieranie innowacyjności w celu zapewnienia trwałości i wysokiej jakości usług publicznych w Europie COM (2007) 799	W dokumencie tym wprowadza się nowe metody zamówień na usługi badawcze i rozwojowe
Komunikat wyjaśniający Komisji dotyczący	Dokument ten zawiera interpretację zasad Traktatu

<p>prawa wspólnotowego obowiązującego w dziedzinie udzielania zamówień, które nie są lub są jedynie częściowo objęte dyrektywami w sprawie zamówień publicznych</p> <p>Dz.U. C 179 z 1.8.2006, s. 2</p>	<p>i innych przepisów mających zastosowanie do zamówień, których wartość nie osiągnęła określonego progu, koncesji itd.</p>
---	---

Wymogi sektorowe i inne stosowne przepisy

Prawodawstwo/strategia polityczna	Znaczenie
Dyrektywa 2009/33/WE w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego	W dyrektywie w sprawie ekologicznie czystych pojazdów określono obowiązkowe wymogi zielonych zamówień publicznych dotyczące zakupów pojazdów
Rozporządzenie nr 106/2008 w sprawie wspólnotowego programu znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych	W rozporządzeniu w sprawie Energy Star określono obowiązkowe wymogi zielonych zamówień publicznych dotyczące zakupów urządzeń biurowych
Dyrektywa 2010/31/UE w sprawie charakterystyki energetycznej budynków	Dyrektywa w sprawie charakterystyki energetycznej budynków zawiera wskaźniki i progi w zakresie efektywnego energetycznie budownictwa, w tym przyszłe obowiązkowe wymogi dotyczące budynków o niemal zerowym zużyciu energii
Dyrektywa 2010/30/UE w sprawie wskazania poprzez etykietowanie oraz standardowe informacje o produkcie, zużycia energii oraz innych zasobów przez produkty związane z energią	W dyrektywie w sprawie etykiet efektywności energetycznej ustanowione są nowe klasy efektywności energetycznej. Zachęca się w niej organy do nabywania wyłącznie produktów o wyższej klasie efektywności energetycznej. W transpozycji dyrektywy państwa członkowskie mogą określić minimalne normy, które instytucje zamawiające musiałyby wprowadzać do zamówień publicznych
Rozporządzenie nr 66/2010 w sprawie oznakowania ekologicznego UE	Kryteria oznakowania ekologicznego UE i kryteria UE dotyczące zielonych zamówień publicznych zharmonizowano w zakresie, w jakim było to możliwe
Dyrektywa 2009/125/WE ustanawiająca ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią (wersja przekształcona)	Dyrektywa w sprawie ekoprojektu zawiera główne ramy WE dotyczące opracowywania kryteriów środowiskowych dla produktów związanych z energią
Rozporządzenie nr 1221/2009 w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekzarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS)	W rozporządzeniu EMAS podano przykłady sposobów uwzględniania EMAS w zamówieniach publicznych
Rozporządzenie nr 995/2010 ustanawiające obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna	Rozporządzenie w sprawie drewna stanowi ramy zapewniania legalności drewna dostępnego na rynku UE
Dyrektywa 2002/96/WE w sprawie zużytego sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego (WEEE)	W dyrektywie przewiduje się selektywną zbiórkę, przetwarzanie i odzyskiwanie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz ustanawia się właściwe wymogi w zakresie projektu
Dyrektywa 2002/95/WE sprawie ograniczenia stosowania niektórych niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym	Instytucje sektora publicznego muszą ¹ dopilnować, żeby niebezpieczne substancje określone w tej dyrektywie zostały usunięte z budynków publicznych i żeby nie zawierały ³ ich zakupiony sprzęt elektryczny lub

	elektroniczny
Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH)	Wytwórcy są zobowiązani do rejestrowania w centralnej bazie danych szczegółów dotyczących właściwości ich substancji chemicznych oraz informacji dotyczących bezpieczeństwa
Dyrektywa 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych	W dyrektywie tej określono obowiązkowe cele krajowe w odniesieniu do udziału energii elektrycznej pochodzącej ze źródeł odnawialnych, przepisy dotyczące gwarancji pochodzenia i kryteria zrównoważonego rozwoju dotyczące biopaliw i biopłynów
Dyrektywa 2008/98/WE w sprawie odpadów (ramowa dyrektywa w sprawie odpadów)	W dyrektywie tej określono podstawowe pojęcia i definicje związane z gospodarowaniem odpadami i ustanowiono zasady gospodarowania odpadami, takie jak zasada „zanieczyszczający płaci” i hierarchia postępowania z odpadami

Box start

Strona internetowa UE poświęcona zielonym zamówieniom publicznym

Niniejszy podręcznik dostępny jest na stronie internetowej Komisji Europejskiej poświęconej zielonym zamówieniom publicznym (<http://ec.europa.eu/environment/gpp>), która zawiera również:

- więcej informacji na temat prawnego i politycznego kontekstu zielonych zamówień publicznych;
- pełne zestawy kryteriów dotyczących zielonych zamówień publicznych i sprawozdania dotyczące zagadnień technicznych, jak również informacje na temat procesu ustalania kryteriów;
- informacje na temat krajowych planów działania przyjętych przez państwa członkowskie w dziedzinie zielonych zamówień publicznych;
- bardziej szczegółowe przykłady zielonych zamówień publicznych dostarczone przez instytucje zamawiające z całej Europy;
- linki do badań, projektów, sieci i organizacji ważnych w kontekście zielonych zamówień publicznych;
- wykaz często zadawanych pytań i glosariusz najważniejszych terminów;
- biuletyny informacyjne zawierające najnowsze wiadomości w dziedzinie zielonych zamówień publicznych z całej Europy oraz zbliżających się wydarzeń.

Box end

Box start

Ekoetykiety i zielone zamówienia publiczne

Ekoetykiety dostarczają informacji na temat aspektów środowiskowych produktu lub usługi opatrzonej daną etykietą. Informacje te zazwyczaj odzwierciedlają pełną ocenę cyklu życia produktu lub usługi.

Jako takie stanowią cenne narzędzia w dziedzinie zielonych zamówień publicznych i szerszego promowania zrównoważonej produkcji i konsumpcji.

W UE i w innych krajach ustanowiono wiele ekoetykiet. Kryteria stanowiące podstawę tych etykiet zwykle można znaleźć na stronie internetowej organu odpowiedzialnego za daną ekoetykieta.

Wykaz najważniejszych ekoetykiet stosowanych w UE, a także linki do odpowiednich stron internetowych dostępne są na stronie internetowej UE poświęconej zielonym zamówieniom publicznym.

Box end